

DANMARKS BIBLIOTEKER

Nr 6. 2012

Leder: Unge er vilde med biblioteket

Gratisprincip til debat • Mere uddannelse, øget brug af bibliotekernes digitale tilbud
IFLA 2012 reportage • Skal biblioteker uniformeres - og bibliotekarer have etisk regelsæt
• Ægte borgerservicefusion i Næstved • Fredensborg: Ny struktur gav udlånsstigning
• Elsebeth Tank på nye veje • Et vindue til Europas kulturarv • Nørdernes hævn

BIBLIOTEKSFORENING

DANMARKS

Forside: Unge er storbrugere af bibliotekerne viser en ny undersøgelse, der også indikerer, at mere uddannelse betyder øget brug af bibliotekernes digitale tilbud.

Danmarks Biblioteker

Et biblioteksmagasin
16 årg., nr. 6, september 2012

Udgiver/Adresse

Danmarks Biblioteksforening
Farvergade 27D
DK-1463 København K
Telefon: 33 25 09 35
e-mail: db@db.dk
www.db.dk

Redaktør

Hellen Niegaard (hn@db.dk), ansvarsh.

Medieudvalget er rådg. f. magasin og hjemmeside:

Andrew Cranfield, Inger Skamris, Michael Hartz Larsen, (webred. for DBs hjemmeside), og Hellen Niegaard (magasinredaktør).

Kommende numre af Danmarks Biblioteker

Nr. 7: 15.10. 2012

Tidligere numre og artikler

Se www.danmarksbiblioteker.dk

Annoncer

Formater og priser: www.db.dk, publikationer

Grafisk produktion

Stæhr Grafisk

Tryk

CS Grafisk A/S

Oplag

2.033

ISSN nr.: 1397-1026

Abonnementspris

For medlemmer kr. 300,-
For ikke-medlemmer kr. 650,-
Studerende ved Danmarks Biblioteksskole kr. 60,-

Danmarks Biblioteksforenings Forretningsudvalg

Vagn Ytte Larsen (A) Odsherred, formand
Hanne Pignonska (V) Odsherred, 1. næstformand
Kirsten Boelt, publikumschef, Aalborg Bibliotekerne,
2. næstformand
Henrik Olsen (A), Ishøj
Steen B. Andersen (A), Århus
Jørn Rye Rasmussen (F), Silkeborg
Henrik Vestergaard (V), Århus
Tine Vind, afdelingschef for kultur-, idræts-
og fritidsområdet i Lyngby-Taarbæk
Kirsten Westh, HK Kommunal,
Fmd. Biblioteksudvalget
Lars Bornæs, bibliotekschef i Silkeborg Kommune

DE UNGE ER VILDE MED BIBLIOTEKET

Igen i år har Danmarks Biblioteksforening benyttet sommeren til at få lavet en større opinionsundersøgelse. Også i år er det opsigtsvækkende resultater, undersøgelsen viser. Nemlig, at bibliotekerne har godt fat i de unge brugere, og at de 15 til 19-årige i fremtiden vil bruge biblioteket mere end alle øvrige aldersgrupper i befolkningen. Sammenholder man det med en generel stor tilfredshed med bibliotekernes tilbud, lover det godt for fremtiden.

Undersøgelsen er lavet af Epinion og Moos-Bjerre Analyse. Det var de samme, som stod bag sidste års store undersøgelse, som viste en klar sammenhæng mellem biblioteksbrug som barn og det at få en uddannelse.

Den nye undersøgelse viser, at der generelt er meget høj tilfredshed med de fysiske biblioteker, og 74 % af danskerne finder det sandsynligt eller meget sandsynligt, at de også i fremtiden vil benytte fysiske biblioteker. De unge, herunder de studerende, vurderer i den sammenhæng brugen af det fysiske bibliotek væsentlig mere sandsynligt end de øvrige aldersgrupper i undersøgelsen.

Det er meget tilfredsstillende at se, at bibliotekerne rammer de unges digitale behov og ønsker så godt.

Lidt malurt er der dog i bægeret. Undersøgelsen kommer nemlig også med et lille vink til bibliotekerne om, at der er behov for at se nærmere på det fysiske bibliotekstilbud, hvis vi også fremover vil kunne tiltrække de unge til biblioteket i samme omfang, som det sker i dag. Paradoksalt nok er de unge dem, der bruger biblioteket mest, og de der forventer at bruge det mest i fremtiden. Men de er også den gruppe, som stiller flest krav om forbedringer i forhold til det fysiske bibliotekstilbud.

Vi har længe vidst, at bibliotekerne bruges rigtig meget af de unge, og undersøgelsen dokumenterer nu, at bibliotekerne har fat i den lange ende og også i fremtiden kan spille en mindst lige så stor rolle som i dag, hvis ikke større for de opvoksede generationer. Signalet til politikerne rundt om i landets kommuner og på Christiansborg kan vel derfor ikke være klarere: Sørg for at styrke og udvikle bibliotekerne.

Borgerne, ikke mindst de unge, står klar til at bruge dem i stor stil.

Jo mere uddannelse, jo mere bruges bibliotekets digitale tilbud, viser stor undersøgelse blandt andet. Fyns politikere har brugt sommeren til at debattere gratisprincippet, som nogle af dem er parate til at diskutere for alvor. I august tog store dele af verdens biblioteksekspertes og andre til Finland - IFLA 2012. Den internationale biblioteks- og informationskongres åbnede med en rystende beretning om folkemord og kulturel krigsførelse. Læs om det og mange konferencenedslag med dansk aktualitet fra uniformering af medarbejderne til kampen for e-bogen.

Borgerservice indgår i stort omfang i forskellige modeller på danske biblioteker. I Næstved fusioneres de to områder nu helt. Bibliotekschef i Næstved *Nanna D. Stryhn* fortæller om overgangsprocessen og dens udfordringer.

I Fredensborg er udlånet modsat andre steder steget, *Lise Kann*, biblioteks- og musikchef giver sit bud på hvorfor. Læs også om nørdernes hævn i to børnebibliotekarers rapport fra Joensuu.

- 2 De unge er vilde med biblioteket
- 4 ALA formulerer E-bogs Basics
- 4 Hvad sker der med e-Reolen?
- 5 Kulturmord og bibliotekets rolle på IFLA 2012
- 5 Biblioteker - en drivkraft for forandring
- 6 Mere uddannelse giver øget brug af bibliotekernes digitale service
- 7 Skal bibliotekerne uniformeres?
Kirsten Boelt
- 8 Gratisprincippet til politisk debat på Fyn
Anni Heiberg
- 10 Ægte fusion i Næstved af Borgerservice & Bibliotek. Interview med Nanna D. Stryhn
Hellen Niegaard
- 13 Ny biblioteksstruktur gav flot stigning i udlån og besøg på Fredensborg Bibliotekerne
Lise Kann
- 15 Stof til eftertanke - tre IFLA 2012 meldinger
Hanne Pigonska
- 16 Kampen om e-bogen
Steen Bording Andersen
- 17 IFLA for begyndere
Helle Post
- 19 Biblioteket som livline
- om sikre netbrugsvaner
- 20 Kent Skov Andreasen: Første år med IFLA
- 21 Har bibliotekarer brug for etiske regler?
Hellen Niegaard
- 22 Statistik - muligheder og faldgruber
Leif Andresen
- 23 Kombit: Nyt fælles bibliotekssystem på vej til 98 kommuner
Mia Valentiner
- 23 Kombit set fra Aalborg
- 24 Elsebeth Tank på nye veje
Interview med Malmøes afgående bibliotekschef
Hellen Niegaard
- 26 Europeana og Europas kulturarv
Pernille Carneiro Juel
- 27 E-bogs elefanten og John Irving på ALA
Vagn Ytte Larsen

Næstved Bibliotek nu med Borgerservice 10

Ny struktur og Lektiecafé i Fredensborg 13

IFLA: E-bøger, Google og overvågning af borgerne til debat 15

- 28 Aarhus: Kulturbby 2017!
- 28 Mindeord om Jens Steen Andersen
Hellen Niegaard
- 29 Mindeord om Palle Birkelund
Per Nyeng
- 29 The Revenge of the Nerds. Om pre-teens og teenagere
Anine Kaas og Anne Marie Jensen

ALA FORMULERER E-BOGS BASICS

I sin rapport fra den store amerikanske ALA-bibliotekskongres i slutningen af juni efterlyser **Vagn Ytte Larsen** oversigt over amerikanske modeller for e-bogs business og biblioteksformidling.

Emnet blev drøftet i mange sammenhænge blandt kongressens tusinder af deltagere og førte til en ny rapport den 8. august i år, umiddelbart op til den internationale informations- og bibliotekskongres i Finland. Rapporten slår i sine E-books Essentials fast, at:

- > Alle e-bogstitler til salg til offentligheden skal også være tilgængelige for biblioteker for udlån
- > Biblioteker skal have mulighed for effektivt at eje de e-bøger, de køber, herunder have retten til at overføre dem til en anden leverance-platform og til at fortsætte med at låne dem på ubestemt tid
- > Udgivere eller distributører bør give metadata og ledelse værktøjer til at forbedre udbredelsen af e-bøger.

Rapporten påpeger afsluttende: 'I dagens hurtigt skiftende markedsudvikling på e-bogsområdet, kan de valg, bibliotekerne foretager i dag få en omfattende indvirkning på hele bogens/læsningens fremtidige økosystem. Det er derfor af kolossal stor betydning, at disse valg sker efter omhyggelig overvejelse af både dagens og fremtidens brugeres behov'. Rapporten understreger, at 'Beslutninger træffes bedst i åbenhed og aldrig isoleret for en enkelt del eller ved at lade stå til'.

Den amerikanske biblioteksforenings rapport *E-book Business Models - for Public Libraries*, omhandler hotte emner som biblioteker og e-bogsmarkedet, generelle forhold og betragtninger samt forskellige modeller på det amerikanske marked og kan hentes via www.ala.org

/HN

HVAD SKER DER MED @Reolen.dk

Fronterne er tilsyneladende trukket skarpt op, efter at en ny brugerundersøgelse foretaget af Greens Analyseinstitut for *Børsen* 23.8. 2012 viser, at kun en tredjedel af e-bogslæserne køber de digitale filer, mens to tredjedele låner dem gratis på e-Reolen.

Udlånet af e-bøger er steget med 34% fra juni til juli 2012. Antallet af downloads fra e-Reolen var i november 2011 på 19.010. I juli 2012 var antallet vokset til 87.972.

"Det er godt nok et bekymrende højt tal" udtaler Forfatterforeningens formand, *Jo Hermann*. Digital udviklingschef i Gyldendal, *Karen Westmann Hertz*, supplerer: "Vi havde håbet, at e-Reolen ville være med til at markedsføre e-bøger, så det gav et større kommercielt salg. Men meget tyder desværre på, at danskerne nøjes med at bruge e-Reolen". Digital manager på Politikens Forlag, *Jakob Harden*, vil fortsat sige nej til deltagelse i den nuværende aftale med e-Reolen.

I *BogMarkedet* nr. 14 fra 27.8.2012 skærpes synspunkterne. *Ilse Nørr* fra Modtryk påpeger, at hvis aftalen ikke ændres, vil forlaget meget nøje overveje, om det fortsat vil deltage. Tilsvarende vil Forlaget Klim vurdere deltagelse i e-Reolen, såfremt der ikke kommer nye modeller på banen for samarbejdet mellem forlag og biblioteker.

Kompliceret jura

Mitdjyllands Statsforvaltning har ifølge *Bogmarkedet* 14 godkendt, at e-Reolen kan aktivere den såkaldte 'købeknap', der betyder, at forlagene kan sælge deres e-bøger direkte via e-Reolen. Direktør i Boghandlerforeningen, *Olaf Windsløw*, mener dog, at der fortsat er en række uafklarede elementer i sagen.

Danmarks Biblioteksforening samt *Bo Fristed* fra e-Reolen, der skal forhandle en ny aftale på plads, er ikke enige i, at bibliotekerne ødelægger det kommercielle marked. *Bo Fristed* påpeger, at e-Reolen har bidraget til at øge kendskabet til og lære læserne at bruge e-bøger. Og e-Reolen har indtil videre kun fat i ca. 2% af danskerne, og derfor er konkurrencefaktoren i forhold til salg af P-bøger begrænset.

Direktør i Danmarks Biblioteksforening, *Michel Steen-Hansen* er enig og fremhæver, at bibliotekerne har løbet markedet for e-bøger i gang fra nærmest ikke-eksisterende før e-Reolen blev lanceret. Forfattere og forlag har haft og har stadig gavn af e-Reolen.

Elisabeth Fogtdal Nøjgaard, koncerndirektør i Gyldendal, har denne kommentar til sagen: 'Bibliotekerne spiller en vigtig rolle som kulturformidlere, og de er vigtige for litteraturen, men der skal findes en balance. Det handler om forlagenes og forfatternes fremtid. Vi har ikke et ønske om at stå så fast, at bøger ikke bliver tilgængelige i fremtidens bibliotek, men vi er nødt til at prøve en anden balancerings'.

Læs indlæg i *Børsen Kultur* 23.8.2012 og *Bogmarkedet* 14, 27.8.2012.

/HN/CS

OM KULTURMORD OG BIBLIOTEKETS ROLLE

Med et dristigt valg af hovedtaler ved åbningen af IFLA 2012, lykkedes det den finske værtskomité bag årets internationale biblioteks- og informationskongres i august i Helsinki selv at leve op til konferencens hovedtema: *Libraries now - Inspiring, surprising and empowering*. Professor ved Helsinki Universitet og retsmedicinsk tandlæge, *Helena Ranta*, leverede et oplæg, som ikke bare var rystende, men også tankevækkende for de flere tusinde biblioteksfolk, politikere og informationseksperter, der deltog i konferencen.

Vi var mange i salen, der inden åbningstalen havde funderet over, hvilke linjer Ranta mon kunne trække til årets største internationale møde for aktuel biblioteksudvikling. Efter talen kunne ingen være i tvivl.

Biblioteker er på utallige måder – men først og fremmest som åbne steder for viden og kulturarv, som steder uden et-

niske eller andre barrierer og som steder for (gen)opbygning af den enkeltes indsigt – samfundets modvægt til de etniske massakrer og kulturangreb, som Helena Ranta i sit arbejde bidrager til at skabe klarhed omkring og har gjort siden Kosovo og balkankrigene.

Hun mindede om, at også i dag begås sådanne overgreb, og at også målrettet ødelæggelse af kulturgenstande er blevet politik og led i krigsførelse. Hun henviste bl.a. til 2001-angrebene på Bamiyan Buddha-statuerne i Afghanistan og til Sarajevo, hvor det berømte bibliotek nu er genopbygget, men hvor de bøger og manuskripter, det husede, blev til aske. Lad biblioteket være stedet, hvor vi husker for fremtiden, lød det.

Hatten af for årets IFLA-værter, den finske biblioteksforening og -sektor, og deres valg af hovedtaler.

/HN

BIBLIOTEKER - EN DRIVKRAFT FOR FORANDRING

Forandring stimulerer bibliotekerne i deres egenskab af at være inspirerende og overraskende og som steder for empowerment, fastslog *Ingrid Parent*, præsident for den internationale biblioteksorganisation IFLA og canadisk universitetsbiblioteksdirektør, med syvtommersøm ved åbningen af IFLA 2012 verdens største internationale bibliotekskongres.

Præsidenten var glad for at kunne holde kongressen i Helsinki og roste Finland og landets regering for dets biblioteker og viljen til at indtænke bibliotekerne som en vigtig del af det

moderne samfund. Parent fremhævede den finske regerings politiske strategi, der specifikt beskriver bibliotekerne som en vigtig hjørnesteen i landets demokrati. "Når vi politisk styrker bibliotekerne, handler det", sagde hun bl.a. "om *inklusion* – biblioteket er for alle, *transformation* – både for den enkelte, for forskningen og for samfundet, *innovation* – mobilisering af det kulturelle, kreative og nye veje samt *konvergens* – ressourcer og initiativer, der forenes på tværs af information og viden".

Helsinki's borgmester, *Jussi Pajunen*, talte om byens store og populære offentlige bibliotekssystem og om det nye hovedbibliotek, man håber at kunne åbne i 2017, når nationen fylder 100 år.

Han og Helsinki's biblioteksdirektør og formand for den finske IFLA-værtskomité, *Majja Berndtson*, stod for den officielle velkomst til landet, og dermed var fem dages kongres skudt i gang. IFLA slog alle rekorder og samlede i år, oplyste værterne, 4.000 deltagere fra omkring 120 lande, heraf 1.000 fra Finland.

/HN

MERE UDDANNELSE BETYDER ØGET BRUG AF BIBLIOTEKERNES DIGITALE TILBUD

Det indikerer en ny brugerundersøgelse, som også understreger, at der fremover bør sættes langt kraftigere på de digitale tilbud

To ud af tre danskere kommer på biblioteket én eller flere gange om året, viser ny undersøgelse. Faktisk kommer fire ud af ti en eller flere gange hver måned. Og de unge er storforbrugere af biblioteket (se lederen side 2). Når det gælder fremtiden regner tre ud af fire med, at de også fortsat bruger det fysiske bibliotek.

Tilfredsheden med bibliotekstilbuddet er ifølge undersøgelsen meget stor. 96% af brugerne er generelt tilfredse eller meget tilfredse med de fysiske tilbud. Og 91% af brugerne er det i forhold til bibliotekets tilbud via internettet. Kvinder er lidt mere tilfredse med de fysiske bibliotekstilbud end mændene er, mens mændene er mere tilfredse med de digitale tilbud. Når det gælder de unge – så er de 15-19-årige mindre tilfredse med de fysiske tilbud, mens denne gruppe omvendt er mest tilfreds med de digitale tilbud.

Undersøgelsen er lavet af Epinion og Moos-Bjerre Analyse for Danmarks Biblioteksforening og Tænk tanken Fremtidens Biblioteker i juli 2012. Undersøgelsen er baseret på 1.021 gennemførte interviews med repræsentativt udvalgte danskere på 15 år og derover, og er gennemført som en webbaseret undersøgelse på Epinions danmarkspanel i juli i år. Tænk tanken vil gennemgå hele datagrundlaget, krydsanalysere hele undersøgelsen og formentlig se endnu flere nye vinkler på, hvad brugerne bruger og ønsker.

De digitale tilbud halter bagefter

Når det gælder specifikke digitale tilbud, så er undersøgelsen præget af, at kun knap halvdelen af de adspurgte har erfaring med dem. De, der har, har det særligt med Bibliotek.dk (38%) og Filmstriben.dk (12%) samt – især for kvinders vedkommende – Litteratursiden.dk (8%). 7% har afprøvet BibZoom.dk og af de adspurgte har 6% erfaring med e-Reolen.dk. Kun 55% finder det dog sandsynligt, at han eller hun vil bruge bibliotekets digitale tilbud fremover. Den lavere andel skyldes formentlig, at en stor del af befolkningen endnu ikke har erfaringer med de digitale tilbud.

Her ligger tilsyneladende en meget stor formidlings- og undervisningsopgave for bibliotekerne og sektoren som helhed, eftersom stadig flere informationer og videns- og kulturbærende medier produceres digitalt.

At bibliotekerne faktisk kan og er gode til det, viser de mange, op imod 2.000 it-kurser og bl.a. hjælp til digitale selvbetjeningsløsninger som f.eks. borger.dk og netbank, som bibliotekerne gennemførte sidste år. Opgaven må opprioriteres lokalt.

Uddannelsesmæssigt tigerspring

Undersøgelsen viser, at de bedre uddannede har mere appetit på de digitale tilbud – og benytter dem mere end borgere med ingen eller en lav uddannelse – og de er i det hele taget flittige biblioteksbrugere. Den peger konkret på, at når uddannelsesniveauet stiger, så stiger også benyttelsen af de digitale tilbud. Mennesker med lang videregående eller mellemlang uddannelse har således større erfaring med de digitale tilbud og de forventer også i højere grad at trække på disse bibliotekstilbud fremover modsat bl.a. faglærte og ufaglærte.

Studerende skiller sig ud ved i højere grad end andre at have erfaring med de digitale tilbud og vurderer fremtidig brug af bibliotekernes digitale tilbud væsentligt højere end folk i anden beskæftigelsessituation.

Øget fokus på biblioteksudvikling

Dette brugermønster skal sammenholdes med, at regeringen i sit nye finanslovsudspil sætter kraftigt på en generel højnelse af uddannelsesniveaet, herunder i særdeleshed på flere midler til uddannelse til de ufaglærte. Vedtages finanslovsudspillet – formentlig med opbakning på netop dette punkt fra resten af Folketinget – indikerer det jo, at også borgernes benyttelse af bibliotekernes digitale tilbud må forventes at stige kraftigt fremover. Jævnfør også det nye socialdemokratiske visionsudspil, hvor det bl.a. hedder: "Visionen er at skabe den dygtigste generation nogensinde". Skal den vision bare tilnærmelsesvis opfyldes, forudsættes stærke biblioteker over en bred front, som også undersøgelsen understreger.

Hellen Niegaard

SKAL BIBLIOTEKERNE UNIFORMERES?

OM ET BIBLIOTEK MED GLÆDE – OG VESTE

Som man kunne læse i sidste nummer af *Danmarks Biblioteker*, har vi i Aalborg, sammen med Herning og Silkeborg som følgebiblioteker, netop gennemført et større serviceprojekt med værtsrollen som omdrejningspunkt. Én af de mange ting, vi har arbejdet med i den sammenhæng, og som vi satser på at gå videre med, er værdien af let genkendelighed ved hjælp af 'uniformering light'. Det har vi prøvet med ens t-shirts, tørklæder o.l. uden dog have været 100 % tilfredse med disse løsninger. For selv om brugerne klart er rigtigt glade for, at vi som bibliotekarer og andre biblioteksmedarbejdere er lette at identificere, så er det svært for os selv at skulle være 'uniformeret' altid. For nylig oplevede jeg i Sello i Finland et godt bud på den sag – og i form af en model, som alle biblioteksmedarbejdere formodentlig kan leve med. I hvert tilfælde tager jeg den nu op hos os.

Biblioteksværdier i Sello

Under IFLA 2012 i midten af august deltog jeg i en off-site session, hvilket altid er en særlig og stor oplevelse, for her besøges et lokalt bibliotek i IFLA værtslandet. I år havde min IFLA Section *Library Services to Children and Young Adults* henlagt et programpunkt til Sello bibliotek beliggende i Helsinki-forstaden Espoo. I den lille folder vi alle fik, beskriver de selv deres bibliotek således: Et bibliotek med glæde, et bibliotek hvor kun himlen sætter grænser, et bibliotek med fornuft og følelse!

Sello Biblioteks vigtigste værdier er, at personalet er fantastisk og har forskellige kompetencer, en smuk og hjemlig indretning og sidst men ikke mindst: at de har verdens bedste brugere – og sådan var

Værtskab med vest

Værtskabet var tydeligt at mærke på den måde, vi blev mødt i døren. Biblioteket åbner kl. 8.15 hver dag og allerede ved åbningen myldrede det ind med glade

brugere. Personalet var let at kende. De bar alle en biblioteksvest. Ikke nødvendigvis af samme snit og samme stof, men meget genkendelig. De var alle sorte – men hver især meget smarte og enkle at bruge for medarbejderne i forhold til deres påklædning i øvrigt.

Hele biblioteket var gennemsyret af en holdning om, at biblioteket og personalet var der for brugernes skyld, og det er vigtigt, at personalet er nemt at finde.

"It's all about staff" var der en kollega, der sagde, og det er helt rigtigt. Fælles holdning til brugerne og fælles forståelse af service er helt nødvendigt, hvis det skal lykkes at gøre biblioteket åbent, venligt og i stand til at give brugerne det ekstra, der gør biblioteksbesøget til en super oplevelse – hver gang. Hertil kommer, som i Sello, bibliotekets indretning med mange fine kroge til ophold og mange siddepladser, og i det hele taget en helt uhøjtidelig stemning, hvor brugerne helt konkret oplever, at der er plads til dem og de

aktiviteter, de ønsker.

Fokus på service og vejledning i topklassen handler også om noget så elementært som medarbejdernes synlighed. På Sello Bibliotek sker det bl.a. med smarte og praktiske veste!

Foto: Sello Bibliotek

det. En glad og meget imødekommende stemning kunne mærkes fra alle ansatte. Åbningstiden er lang, og det havde den konsekvens, at alle personalemøder blev holdt midt i bibliotekets rum, åbent for alle. Det lød helt uproblematisk, for kom der gæster, som forstyrrede, blev vedkommende venligt vist hen et andet sted i biblioteket, hvor der var rum og plads.

Kirsten Boelt,
mediechef, Aalborg Bibliotekerne,
DBS 2. næstformand

FYN DEBATTERER GRATISPRIN

Erik Christensen (A)

Morten Andersen (V)

Anker Boye (A)

Michael Aastrup Jensen (V)

Fynske politikere åbner for debat om brugerbetaling på biblioteket...

Næsten hver tredje af de fynske kommunalpolitikere går ind for brugerbetaling på biblioteket. Det viser en rundspørge foretaget af *Fyens Stiftstidende*. Dermed stiller de spørgsmålstegn ved, om kommunerne fortsat skal levere alle biblioteksydelser kvit og frit til borgerne. I alt 120 politikere svarede på rundspørgen, som viste, at der var flest borgerlige politikere blandt tilhængerne af brugerbetaling. Men også socialdemokrater går ind for muligheden. Én af dem er borgmester i Nyborg Kommune, *Erik Christensen (A)*.

- I en tid med knappe ressourcer er det en måde at få råd til at udvikle bibliotekerne. Jeg tror på, at borgerne er villige til at betale et mindre beløb, men det må ikke være så stort, at det afholder nogen fra at komme på biblioteket, udtaler han og forestiller sig betaling i form af et fast beløb for et lånerkort.

Borgmester i Nordfyns Kommune, *Morten Andersen (V)*, kunne forestille sig et beløb pr. lånt enhed.

- Vi skal have debatten om, hvilke kerneydelser der skal være gratis og betales af os alle via skatten. Det kunne måske i højere grad være den enkelte bruger af biblioteket og ikke fællesskabet, der betaler, udtaler den nordfynske borgmester til *Fyens Stiftstidende*.

Her er han lodret uenig med formand for Danmarks Biblioteksforening, *Vagn Ytte Larsen*.

- Fællesskabet skal betale for noget så nødvendigt som folkebiblioteket. Det er en videns- og læringsinstitution, der har særstatus, og det kan man ikke betale via enkeltydelser, kun ved hjælp af fællesskabets kasse. 50 % af de, der kommer på biblioteket, kommer for at låne materiale. Resten kommer i andre anledninger, siger Vagn Ytte Larsen.

Lov om biblioteksvirksomhed om formål og gratis adgang

"Folkebibliotekernes formål er at fremme oplysning, uddannelse og kulturel aktivitet ved at stille bøger, tidsskrifter, lyd-bøger og andre egnede materialer til rådighed såsom musikbærende materialer og elektroniske informationsressourcer, herunder Internet og multimedier" - "Lån af materialer fra folkebiblioteket og betjening på biblioteket er vederlagsfrit for brugeren", hhv. §1 og §19.

Kun ved helt særlige serviceydelser (f.eks. erhvervsservice) og salg af konsulentbistand (til leverandører og andre) kan der tages betaling, hhv. §20 og 29.

Loven blev med et overvældende flertal vedtaget i Folketinget den 17. maj 2000 og trådte i kraft 1. juli samme år. Kun Dansk Folkeparti og Frihed 2000 (tidligere del af Fremskridtspartiet) valgte dengang at stemme imod.

“*Gratis brug af biblioteket er en grundpille i vores samfund.*
Flemming Møller Mortensen (A)

Debat på Christiansborg

Borgmester i Odense Kommune, *Anker Boye* (S) efterlyser en generel debat om brugerbetaling på bibliotekerne.

- Christiansborg-politikerne bør fordomsfrit gå ind i en sådan sag, siger han, og Venstres kulturordfører *Michael Aastrup Jensen* fortæller, at Venstre dette efterår vil lægge op til en debat om bibliotekernes fremtid.

Til det siger Vagn Ytte Larsen:

- Venstre vil jo gerne sænke kommuneskatten, og folkebibliotekerne betales først og fremmest over kommuneskatten.

Vagn Ytte Larsen peger på bibliotekernes rolle i den almene dannelse:

- Bibliotekerne bliver mere og mere et mødested og en forkæmper for det digitale Danmark. Bibliotekerne leverer bogpakker i børnehaverne og er med til at skærpe børnenes læselyst og give dem gode forudsætninger for at blive bedre til at læse. I områder med stor koncentration af indvandrere spiller bibliotekerne en vigtig rolle i at få folk til at deltage i den demokratiske proces. Den slags kan ikke betales via enkeltydelser, fastslår formanden for Danmarks Biblioteksforening.

Vigtig for folkestyret

Formand for Folketingets Kulturudvalg, *Flemming Møller Mortensen* (A), er ifølge *Fyens Stiftstidende* blandt de politikere, der afviser brugerbetaling på bibliotekerne.

- Gratis brug af biblioteket er en grundpille i vores samfund, udtaler han og fortsætter:

- Der er områder, der er så vitale, at der bør være ens retningslinjer i hele landet. Gratis adgang til biblioteker er et af dem. Flemming Møller Mortensen frygter, at det især vil være landkommuner, der kan føle sig fristet til at indføre brugerbetaling på grund af en presset økonomi.

- Vi skal passe på, at kultur ikke er forbeholdt byerne, siger han.

Dansk Folkepartis kulturordfører på Christiansborg og medlem af Odense Byråd, *Alex Ahrendtsen*, går heller ikke ind for brugerbetaling. Han mener, det er et fattigt samfund, der ikke værner om gratis brug af bibliotekerne.

- Bibliotekerne spiller en vigtig rolle i folkestyret. De står for debataftner, hjælper folk med at finde bøger og kan hjælpe borgere til at klare sig i et digitaliseret samfund. Oplyste borgere er en forudsætning for et folkestyre, påpeger Alex Ahrendtsen.

Anni Heiberg,
journalist

To folketingspolitikere og DB siger nej, mens partiet Venstre i efteråret vil lægge op til generel biblioteksdebat

Flemming Møller
Mortensen (A)

Alex Ahrendtsen (DF)

Vagn Ytte Larsen (A)

ÆGTE FUSION

Borgerservice & Bibliotek under ét

Borgerservice indgår allerede nu i stort omfang som service på danske biblioteker. En undersøgelse fra Danmarks Biblioteksforening i 2011 viste, at 2/3 af de danske biblioteker allerede har borgerservicetilbud – og flere kommer til.

Modellerne er mange og spænder fra fuld integration / fusion imellem bibliotek og borgerservice, ofte med bibliotekschefen som øverste leder, over forskellige "Light udgaver" til en pjecehylde i biblioteksudlånet. Frontløberne for den udvidede betjeningsmodel er Aarhus, Skanderborg og Struer kommuner. Fra efteråret 2012 kommer først Næstved - og siden bl.a. Billund, Nordfyn og Vallensbæk med.

Danmarks Biblioteker har talt med bibliotekschef i Næstved *Nanna D. Stryhn* om modellen og overgangsprocessen og dens udfordringer.

Borgerservice (BS) i biblioteksregi er ikke noget nyt for hverken for biblioteket eller for borgerne (ca. 80.000) i Næstved. Siden kommunesammenlægningen har kommunen tilbudt borgerservice i en light-variant via lokalbibliotekerne i Fensmark, Fuglebjerg og Glumsø, hvor borgerne fortsat skulle til Næstved Kommunes administrationsbygning i Rådmandshaven med mere tunge sager og spørgsmål. I starten kun som et bofællesskab, men fra 2009 som en bibliotekopgave, der fra 1. september i år bliver til en fuld fusion mellem biblioteket og borgerservice, når bibliotekschefen overtager ansvaret for hele området.

- Hvad bliver din titel så og får du mere i løn, lyder mit første spørgsmål til Næstveds bibliotekschef en tidlig og regnvædet sommerdag. Smilet er stort og svaret falder prompte: "Det første står endnu åbent og det andet, ja det skal vi også lige nå at tale om her i kommunen".

Ny fælles kultur og organisationsstruktur

Udbetaling Danmark er med sine fem regionale centre som bekendt stærkt på vej. Gradvist fra 1. oktober i år og indtil 1. marts næste år flytter en stor gruppe medarbejdere derfor fra Næstved Borgerservice og tager deres opgaver med til UD-centret i Vordingborg, og samtidig integreres den generelle borgerservicebetjening helt og aldeles med Næstved Bibliotek. Men allerede her fra 1. september i år er bibliotekschef Nanna D. Stryhn organisatorisk ansvarlig for kommunens borgerserviceopgave inkl. folkeregistret. Og fra 1. januar 2013 får de seksten medarbejdere dérfra fast base på hovedbiblioteket.

"Et supertravlt efterår venter os", fortæller Nanna D. Stryhn, da jeg i sommer blev præsenteret for hele processen, opgaveflytningen og nyindretningen af bibliotekets publikumsdel med et nyt modtageområde for BS, suppleret af en mindre BS-reception i Rådmandshaven. Nanna D. Stryhn tøver ikke med at betegne hele forløbet som noget af en mundfuld og en langstrakt og lidt sej proces. "Selve beslutningsfasen, de organisatoriske forberedelser og til sidst den politiske proces trak ud, og så er der

i Næstved efter en noget sej proces med mange udfordringer

ikke så meget tid til at få en ny organisation og alt det praktiske på plads. For både bibliotek og borgerservice skal jo fortsat fungere. Vi skifter både hjul og olie på vognen, mens den kører”, som hun siger. Og det selv om man først fra årsskiftet reelt er klar med nyindretning, den basale kompetenceudvikling og en helt ny organisationsstruktur, som man kunne lægge frem i slutningen af juni i år.

Nyt floorwalkerkoncept

Den helt store udfordring til nu har nemlig været at få en ny organisation udviklet, men fra i dag og et godt stykke tid fremover er udfordringen ifølge Nanna D. Stryhn, at medarbejderne – både kommunens ‘gamle’ borgerservicefolk, såvel som bibliotekets medarbejdere – skal begynde at tænke i et nyt *Vi* og sammen evne at etablere en ny fælles kultur. Eller, som hun formulerer det, til ét ‘Bibliotek – nu med borgerservice’. For selv om hun bliver ‘chef for det hele’ og kommunens centrale del af borgerservice i Rådmandshaven rykker ind på hovedbiblioteket, så er der, som hun pointerer, nu tale om én organisation – men fortsat om to opgaveområder – bibliotek og borgerservice. Arbejdsmæssigt skal bibliotekarerne fortsat løse de ‘hardcore’ bibliotekariske opgaver, og specialisterne i folkeregistret skal tage sig af deres særlige opgaver. Men der er en stor fællesmængde af opgaver, som især de administrative medarbejdere fra både bibliotek og borgerservice skal være fælles om, ligesom der helt generelt skal arbejdes med et nyt betjeningskoncept baseret på KL’s idé om og uddannelse af floorwalkers. En floorwalkermedarbejder står ‘ude på gulvet’ og spørger borgerne om, hvad de

skal have hjælp til og om de må hjælpe borgeren gennem en selvbetjeningsløsning. Uddannelsen tager udgangspunkt i, at man som medarbejder kender de digitale løsninger, og at man har en god it-pædagogisk tilgang til at hjælpe borgeren over på de digitale løsninger. På den måde kan kommunen arbejde henimod den fællesoffentlige digitaliseringsstrategis mål om 80 % selvbetjente borgere. Og samtidig give borgerne den gode borgerbetjening, som der hidtil har været.

Fusionen sker ikke primært som del af en besparelsesrunde, siger bibliotekschefen. Forventningen fra politisk hold er, at den afledte synergieffekt ved at fusionere og de gode erfaringer fra lokalbibliotekerne til sammen levner ‘plads’ til den store opgave det er at forberede borgerne på overgangen til fuld digitalisering fra 2015. Bibliotekets store force ligger netop her, man har i mange år været blandt de første i kommunen, når det handler om at indføre selvbetjening og har stort erfaring med IT- og netundervisning til borgerne. Der er afsat en særlig sum penge til opgaven, ligesom der er afsat en særlig pulje til intensiv kompetenceudvikling og sidemandsoplæring af medarbejderne, bl.a. til KL’s floorwalkeruddannelse.

Omstillingsproces med propel

Skønt fødslen står lige for døren, ligger undfangelsen af denne nye kommunale enhed – med de to hovedopgaver – længere tilbage end ni måneder. Nanna D. Stryhn fortæller: “Faktisk flere år tilbage, til etableringen af vores borgerservicebetjening på lokalbibliotekerne og de initiativer vi igangsatte dengang i forhold

Fotos: Næstved Bibliotek

til nødvendig kompetenceudvikling. Både borgerne og politikerne var tilfredse, og det gjorde, at politikerne i kommunen fandt biblioteket relevant som partner for borgerservice i kraft af de lange åbningstider og tilgangen til vejledning og service. I 2010 begyndte så Udbetaling Danmark at spørge, og en kommunal arbejdsgruppe blev nedsat til at se på fremtidens BS-model i Næstved. Og for et halvt år siden blev beslutningen endelig truffet: - borgerservice og biblioteket fusionerer”. Herefter er det gået mere end stærkt med nedsættelse af en organisationsarbejdsgruppe med folk fra begge sider og, helt uundværlig, ekstern bistand fra konsulentvirksomheden PLUSS, understreger bibliotekschefen.

Kort fortalt har man været gennem en proces bestående af indledende analysearbejde efterfulgt af en interviewrunde om bl.a. vision, værdier, servicekoncept, kompetencer, ledelse og fysisk indretning. Så af workshops og konkretisering af interviewrundens svar, - og til sidst af et personaleseminar.

Arbejdsgruppen vedr. organisationen blev suppleret først af to arbejdsgrupper vedrørende indretning og kompetenceudvikling, og siden af tre mere for kommunikation og markedsføring, callcenter og omstilling og endelig én for læringsinitiativer for borgere. En styregruppe har sikret den nødvendige koordinati-on og udsender et nyhedsbrev *Propellen*, så alle har mulighed for at følge med.

Strategiske ledelsesområder og faglige teams

Missionen for den nye organisation lyder “*NæstvedBibliotekerne er borgernes hus*. Her kan børn og voksne gennem hele livet få inspiration og støtte til at blive klogere, opleve og udvikle sig. Biblioteket er – både fysisk og digitalt – adgangen til: Viden og

Kultur i mangfoldige udtryksformer. Generel borgervejledning og samfundsinformation. Og Hjælp til at blive digitale og aktive medborgere”.

Organisationen ligner med sine tre strategiske ledelsesområder: Innovation og kommunikation, Læring og borgerservice samt Kultur og formidling – en propel. En leder for hver af disse, bibliotekets ‘gamle’ ledelse, udgør sammen med bibliotekschefen som øverste chef fortsat ledelsen. Nyt er det, at der fremover sættes fokus på udvikling af faglighed i syv teams, hvis ledere hver især refererer til en af de tre strategiske ledere. De syv teamområder er: innovation, fremtidens medier og inddragelse, Kommunikation og sociale medier, Myndighed, Læring, Voksen – fakta og fiktion, Børn, unge – læringsstile og relationer og endelig Musik, spil og medier.

Borgernes Hus

“Vores succes her beror naturligvis 100% på, at vi alle kan mobilisere ikke alene vores faglige kompetencer men også udvikle vores samarbejdskompetencer i et nyt betjenings-, service- og formidlingskoncept”, erkender Nanna D. Stryhn, der dog er fuld af fortrøstning. “Når vi kunne klare det sidste halve år, er jeg ikke tvivl. Nu skal vi ‘bare’ have dannet de nye teams, kompetenceudviklet alle og indrettet os på en spændende og attraktiv måde. Så borgerne ikke alene får den faglige betjening og gode service, vi gerne vil give dem, men så Næstved Bibliotek – nu med borgerservice, også fremover reelt er borgernes hus!”.

Midt i august i år kunne Næstved i øvrigt indvie et nyt integreret bibliotek på Korsildeskolen i Brøderup, som omfatter både folke- og skolebibliotek samt borgerservice.

Hellen Niegaard

Udbetaling Danmark

Den nye instans Udbetaling Danmark (UD) overtager fra slutningen af 2012 en række opgaver og medarbejdere fra landets kommuner jf. 2010-aftalen mellem regering og KL. UD skal stå for kommunernes ‘objektive sagsbehandling’ vedr. folke- og førtidspension, boligstøtte, barselsdagpenge og familiejdelser via fem centre. Mens ansigt-til-ansigt service bliver i kommunerne. Målet for centraliseringen er en milliard-besparelse og en mere ensartet sagsbehandling på områderne.

Ny biblioteksstruktur gav

FLOT STIGNING i udlåns- og besøgstal

Den sidste tids debat om faldende udlånsstal på landets folkebiblioteker er ikke et fænomen, der gør sig gældende på Fredensborg Bibliotekerne – tværtimod. En sammenligning af 2. halvår af 2010 med 2. halvår af 2011 viser en stigning i udlån og fornyelser på 12,5 % og samtidig en stigning i besøgstal på 11 %. Dermed står Fredensborg Bibliotekerne som en af regionens topscorere.

Vi tilskriver succesen, at vores arbejde med en ny biblioteksstruktur har slået igennem. Vi har siden udgangen af 2010 arbejdet med at modernisere og tilpasse bibliotekerne til de ændrede behov, vi bliver mødt med. Det afspejler sig i vores besøgs- og udlånstal i 2011 og forhåbentlig også i 2012.

Tal fra første halvår 2012 understøtter vores forventning om yderligere fremgang i 2012 på baggrund af bibliotekernes nyeste tiltag: en ny familieafdeling og medborgercenter på Nivå Bibliotek samt selvbetjent bibliotek med 72 timers ugentlig åbningstid på Fredensborg Bibliotek. Fredensborg Kommune har desuden brudt tendensen med filiallukninger og åbnet et lille Cafébibliotek i Kokkedal.

Ny mere borgervenlig struktur

Den nye biblioteksstruktur er udviklet med *Folkebibliotekerne i videnssamfundet* som en væsentlig inspirationskilde. Og som mange andre biblioteker har Fredensborg Bibliotekerne arbejdet med at udvikle forskellige biblioteksprofiler. Vi har taget afsæt i de forskellige lokale behov, vi møder i hverdagen, og taget afsæt i vores tre fokusområder, som er 1) De fysiske rammer og åbningstider, 2) Formidling og 3) Partnerskaber. Derudover er Fredensborg Kommunes værdi – tilfredse borgere – central.

Ud fra devisen om at udvikle kompetencerne ét sted til brug alle steder har vi afprøvet forskellige prototyper. I 2011 prøvede vi blandt andet at udvide åbningstiderne på Humlebæk Bibliotek med tre ekstra selvbetjente formiddage, i alt 12 timer, hvor bor-

gerne kunne benytte biblioteket på egen hånd, mens personalet var til stede for at løse andre opgaver.

Effekten ses tydeligt i en særdeles flot fremgang i besøgs- og udlånstal på Humlebæk Bibliotek i 2011. På denne baggrund har bibliotekerne i marts 2012 indført selvbetjente formiddage på Fredensborg og Nivå biblioteker.

Aktivt medborgerskab og frivillighed

Et væsentligt omdrejningspunkt for bibliotekernes udvikling er at få borgerne på banen. Vi arbejder med at inddrage borgerne på nye måder som frivillige og som aktive medborgere i vores kommune. Fredensborg Bibliotekerne har i dag mere end 50 frivillige, som engagerer sig i lektiecaféer, lydavis, som undervisere fra borger til borger og som kulturambassadører. Netop nu er vi ved at rekruttere frivillige til en kommende it-café på Humlebæk Bibliotek.

Målet med at arbejde med frivillige er at styrke borgernes oplevelse af, at biblioteket er vigtigt og vedkommende. Et tættere samarbejde mellem bibliotek og borgere giver bedre forståelse for borgernes ønsker og behov og øger muligheden for at udvikle bibliotekets services derefter. Derudover er frivillige en nødvendig ressource til at løse en række opgaver, som den ændrede brugeradfærd fordrer. To gode eksempler er Fædreklubben og lektiecaféen på Nivå Bibliotek. Fædreklubben har netop modtaget kommunens integrationspris for at have skabt samling, tryk og god dialog mellem forskellige etniske grupper. Og lektiecaféen, som benyttes af 20-25 børn om ugen, løser ifølge Nivå Skole en vigtig opgave i forhold til at give en gruppe udsatte børn samme vilkår for at gå i skole, som deres klassekammerater.

For os at se, er det disse initiativer, som reflekteres i årets statistik. Ønsker andre at tage disse ting op lokalt, står jeg gerne til rådighed for yderligere information og kan kontaktes på lika@fredensborg.dk eller telefon 7256 2440.

Lise Kann,
biblioteks- og musikchef,
Fredensborg Kommune

BCI 60/30 stålreol med klybber på udtræk og med gavle, hvoraf nogle er med indbyggede touch screens

ØRESTAD BIBLIOTEK
JUNI 2012

WE
ARE
LIBRARY
PEOPLE

Ørestad Bibliotek er et kombibibliotek bygget på en smal grund i de nye Ørestads-område Ørestad Cymnasium og Fields. Skoledelen ligger i flere etager stablet ovenpå hinanden og med legeplads og udearealer i flere niveauer. I stueetagen ligger kombibiblioteket.

Der er lagt vægt på, at det er et delvist ubemandet bibliotek, hvor man kan betjene sig selv bl.a. ved hjælp af indbyggede touchscreens i gavlen, som er en tilpasset standardgavl til BCI's stålreol.

En væg er opbygget med Ordrup tidskriftsdisplay, hvor der er indbygget en storskærm til visning af aktuelle nyheder.

STOF TIL EFTERTANKE – OGSÅ I DANMARK

“Don't be Evil”

Siva Vaidhyanathan på talerstolen med indlæg om Google og søgemaskiner

Tre vigtige meldinger fra årets IFLA-konference ved Hanne Pigonska, 2. næstformand i Danmarks Biblioteksforening og medlem af Odsherred Byråd for Venstre

Biblioteker og it – bredt set – er en utrolig god kombination, når vi som politikere og biblioteker skal sikre adgang til viden og oplevelser for alle. Også for samfundsgrupper med læsehandicaps eller mindre privilegerede grupper. Kombinationen kan dog også betyde øget synlighed af egen adfærd.

E-bøger med lyd

Fremover kommer alle bøger også som e-bøger med mulighed for oplæsning, dvs. som digitale lydbøger. *Stephen King*, president for Daisy Consortium (blindebibliotekernes system) fra Peterborough i UK, var ikke i tvivl om udviklingens retning. Han fortalte om e-bøger og vigtigheden af, at der bliver truffet aftaler omkring copyright. Han oplyste, at mere en 50 % af alle solgte bøger i UK er e-bøger, og at hele 76 % af de 1000 mest solgte bøger i UK også er e-bøger. Det synes jeg var utrolig interessant viden. Sådan lige på stående fod, kan jeg ikke de danske tilsvarende tal, men jeg synes ikke, jeg kan huske, at vi her ligger helt så højt, men det kommer vi da givet til.

Det giver efter min bedste overbevisning heller ingen mening, at bøgerne ikke udgives digitalt. For med de moderne produktionsmetoder findes der i dag ikke en bog, som ikke ligger elektronisk i forvejen. Og en udvikling som den beskrevne vil give utrolig mange fordele for de danskere, som er læsesvage eller direkte ordblinde. Jeg håber derfor virkelig, at det vil lykkes – i hvert fald på europæisk niveau – at få lavet fornuftige aftaler med forfatter- og forlæggerforeninger og andre rettighedshavere, også på dette felt. Uanset hvad, bør det blive mainstream, at alle uanset læsevne får adgang til litteraturen samtidig.

Styrk mors uddannelse, så følger børnenes

Regeringen i Bangladesh har vedtaget, at der skal sættes ind over for kvinders uddannelse, fordi kvinders uddannelsesniveau er essentiel for deres børns uddannelse. Man har derfor udarbejdet en strategi, som naturligvis også medtænker bibliotekerne. Her lærer kvinder uden væsentlig skoleuddannelse at benytte moderne teknologi (læs pc'er), og hvad de i øvrigt kan bruge en computer med netadgang til. Det sker under overskriften “Kvinder som ledere af kulturforandringer” fortalte to medarbejdere fra landets Brac Education Programme i Dhaka.

Det får mig til at spekulere på, om vi i Danmark er gode nok til at indtænke specielt mors rolle? F.eks. i kommunernes kamp for, at de unge skal tage en ungdomsuddannelse. Jeg kommer selv fra Odsherred, hvor tallene for, hvor mange unge der IKKE får en ungdomsuddannelse, er skræmmende. Måske var det i stedet mor, vi skulle lave tiltag for?

Adfærd og Google-brug

Et sidste indslag, jeg vil fremhæve, er *Siva Vaidhyanathans*. Han har forsket i Google og skrevet bøger om søgemaskiner o.l. Ikke at han tordnede mod Google eller brugen af søgekanaler, men han slog til lyd for, at vi bliver meget mere opmærksomme og bevidste om, hvad det betyder for os. Google er gået fra at være en meget ustyret informationssøgekanal til at blive personificeret og lokalorienteret. Hvilket betyder, at når vi hver især søger via Google, så vil de muligheder, vi får frem på skærmen, være afhængig af vores tidligere adfærd på nettet, samt det område vi bor i. Det kan være rigtig praktisk, men betyder også, at vi guides i en bestemt retning. Google er med andre ord blevet forbrugerfikseret. Hvilket også fremgår af de reklamer, der dukker op på vores skærm målrettet vores alder, køn og lokalitet.

Noget andet var den internationale forskers kommentarer til Google's viden om os sammenholdt med vores kraftigt voksende brug af mobiler til at søge og færdes på nettet. For mig, noget af en øjenåbner, selv om jeg egentligt godt vidste det. Men jeg må spørge mig selv: Giver det mening, at jeg er imod, at demokratiske lande som f.eks. Danmark øger overvågningen af befolkningen, for f.eks. at styrke indsatsen mod vold og kriminalitet, samtidig med at jeg betjener mig af Google, Microsoft, Apple og Facebook? For de er jo i den grad i færd med at samle oplysninger ind om mig og mine vaner – og styrer altså også i høj grad den viden jeg søger?

Det har været til stor inspiration at deltage i årets IFLA. Mange internationale oplægsholdere var spændende at lytte til, ligesom der ved flere sessioner var diskussionsgrupper, så netværk kunne dannes og/eller styrkes. En god måde at delagtiggøre hinanden på tværs af kulturer, hvor midtpunktet naturligvis 'kun' var biblioteker.

Hanne Pigonska

KAMPEN OM E-BOGEN

Indtryk fra IFLA konferencen ved Steen Bording Andersen, medlem af Aarhus Byråd for Socialdemokraterne og fmd. for DBs Digitaliseringsudvalg

Amerikanske forlæggeres tilbud til bibliotekerne: - I må gerne få lov at låne 50 % af vores e-bøger ud. Vi skal nok bestemme hvilke og fra hvilket tidspunkt.

Dette udsagn var en del af et oplæg holdt af en af Amerikas førende biblioteksdirektører på IFLA konferencen midt i august i Helsinki. Og det viser med skræmmende klarhed, hvilke udfordringer vi står over for på verdensplan i forbindelse med e-bogens fremmarch. Den amerikanske biblioteksforening havde derfor bare ugen forinden valgt at gå mere aktivt på banen med nogle uafvigelige, basisprincipper og en god oversigt over diverse forretningsmodeller (se s. 5, red).

Diskussionen har jo også kørt hen over sommeren i Danmark, hvor forlag og nogle forfattere har indgået en noget uforståelig alliance, med kritik af den frie adgang til nye ebøger. En diskussion som vi i Danmarks Biblioteksforening skal have med forlagene m.fl. i september, og en diskussion som vores kulturminister *Uffe Elbæk* heldigvis deltager i.

Netovervågning – biblioteket har en opgave

Det er lige netop den slags internationale perspektiver, der gør det vigtigt at deltage som dansk delegeret på IFLAs verdenskonferens. En anden vigtig diskussion, som vi også kender herhjemme fra, er diskussionen om overvågning på nettet. IFLA's kerneprogram FAIFE – som jo beskæftiger sig med ytringsfrihed og overvågning – havde sammensat et meget kompetent panel af eksperter, som kunne fortælle os om den intense skjulte overvågning, der foregår af vores færden på nettet. Ved hjælp af

Tracking-programmer er ikke mindst kommercielle parter i stand til at finde ud af så meget om os, at de kan lave målrettede kampagner mod den enkelte borger med henblik på at sælge deres produkter. Den gode nyhed er, at man kan beskytte sig mod denne overvågning. Noget alle biblioteker efter min mening bør benytte sig af og oplyse borgerne om.

Bibliotekerne og deres samfundsopgaver

Udover muligheden for at høre spændende, givende indlæg handler IFLA om at møde mennesker og blive inspireret. Personligt mødte jeg tre hold, som gjorde indtryk. Et par bibliotekarer fra Taiwan, der fortalte om deres store engagement for deres lokalsamfund - hvor de var en integreret del af uddannelsessystemet i deres lokalområde. Nogle meget ihærdige kvinder fra Egypten, som kæmper for at udvikle deres demokrati gennem at oprette forskellige diskussionsgrupper, hvor man dyrker dialogen og forståelsen for hinandens synspunkter. Og endelig en australsk it-jurist, som arbejdede med de komplicerede ophavsretlighedsproblematikker, der knytter sig til ebogen - og gør det med udgangspunkt i bibliotekerne og civilsamfundets behov.

Det er med andre ord meget berigende at deltage i et sådant forum. Ikke mindst at dele det med andre fagfolk og politikere fra Danmark. Håber, at du får muligheden næste gang, hvor konferencen foregår den 17.-23. august 2013 i Singapore.

Steen Bording Andersen

IFLA FOR NYBEGYNDERE

Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig vandt DB 2012-årsmødekonkurrencen om et IFLA-gebyr for yngre bibliotekarer. Helle Post fortæller her om sine oplevelser

På årsmødet 2012 i Danmarks Biblioteksforening afholdt DB en konkurrence, hvor et bibliotek kunne vinde et IFLA 2012-gebyr til en yngre bibliotekar. Jeg var så heldig, at mit bibliotek, Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig e.V., deltog i konkurrencen – og vandt! Derfor fik jeg chancen for at komme til IFLA's konference - og hvilken chance! Med i alt 218 sessions var der rigeligt at vælge imellem, så allerede før afrejse var jeg fuldstændig overvældet af valgmuligheder.

Heldigvis fik jeg mulighed for at tilslutte mig og rejse sammen med en gruppe deltagere fra DB Syd. Og her var der virkelig styr på tingene. Så ikke nok med at der var sørget for flybilletter, indkvartering på hotel og reservering af bord på restauranter – der var også lagt et program med anbefalede sessions til IFLA. Selvfølgelig var det kun anbefalinger, og ville jeg hellere til en anden session, så var det helt i orden. Men som førstegangs-deltager må jeg nok indrømme, at det var rart at have sessionslisten, der ligefrem var forsynet med tidspunkt og sted.

Men hvad er IFLA - og hvordan er det at deltage?

IFLA er overvældende, forvirrende, opløftende – og meget stort! Med ca. 4.000 deltagere får man god fornemmelse af, at der er bibliotekarer overalt i verden, der kæmper for samme sag. Alle ønsker at udvide viden, at informere, at kommunikere. Alle er meget positive og åbne, og det er let at komme i snak med folk fra andre lande. Men som førstegangs-deltager er det en smule forvirrende, der er hele tiden folk på vej fra et sted til et andet; der er 5 forskellige sessions i gang samtidig – hvordan skal man kunne vælge? Og nogle sessions foregår uden for conferencecentret.

Men har man først vænnet sig til fremgangsmåden, så er det bare at læne sig tilbage og suge til sig af indtryk og kloge ord fra mennesker, der virkelig brænder for deres arbejde. Og bliver man træt af at sidde stille og lytte, er der mulighed for at høre, hvad der rører sig rundt omkring på bibliotekerne ved "Poster sessions" eller gå en tur rundt blandt udstillerne.

Inspiring, surprising and empowering

Lød overskriften på årets IFLA-konference. Spørger man mig, om IFLA er for nybegyndere, så vil jeg helt klart svare ja. IFLA er for alle, både for de nye og de mere garvede. Der er plads til alle, og man har en enestående mulighed for at se, hvad der sker rundt om i verden. IFLA er inspirerende, tankevækkende og opløftende. Indtrykkene er mange, og ideerne står på spring. Der er meget at vælge imellem, og man har mulighed for at "shoppe" mellem sessionerne - tage starten af et, og fortsætte til det næste. Så er man skarp, kan man nå meget.

Alex Byrne, nationalbibliotekar i Sydney – Australien og tidligere IFLA-præsident, fortalte til "Newcomers session", at IFLA er forvirrende, men at man risikerer, at det går i blodet på en. Og jeg må konkludere, at jeg er blevet ramt af "IFLA-feber", så får jeg chancen for at komme med igen, griber jeg den med kys hånd.

Helle Post,
børnebibliotekar,
Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig e.V.

Tænk *smart*...

- når drømmen er, at fremtidens bibliotek giver grundlag for at udvikle fællesskabet, og øge livskvaliteten; en *smart* biblioteksløsning

You dream
We design
United we advance

DANTEK
Library Solutions

Tlf. 8680 3099 • info@dantek.dk • www.dantek.dk

BIBLIOTEKET SOM LIVLINE

IFLA er i gang med at forbedre og drøfte en ny vejledning til biblioteker, som skal give biblioteksbrugere – og så børn og deres forældre – sikre netbrugsvaner.

Forslaget til børnebibliotekernes guideline er udarbejdet af *Kirsten Boelt*, mediefachef ved Aalborg Bibliotekerne og sekretær for IFLAs Section Committee for Children and Young Adults. Hun fortæller, hvorfor bibliotekerne har et ansvar i den sag, og hvad deres opgave er.

Hvor vi ofte ser på IFLA som de store, overordnede spørgsmålsorganisation, så viser dette initiativ om de sociale medier, hvordan man også arbejder med 'best practice' og via sine politikker osv. reelt bidrager til at forbedre lokale bibliotekstilbud.

Inspireret af FAIFE's (IFLAs gruppe vedr. Freedom of Access to Information and Freedom of Expression) indsats for fri adgang til viden og ytringsfrihed, har vi i børne- og ungdomssektionen taget børns netadfærd op. Bibliotekerne har meget at bidrage med i forhold til god brug af de sociale medier og brug af internettet i det hele taget.

Viden og livline

Vi skal i bibliotekerne sammen med børnene se på, hvad der sker, når man bevæger sig ud på nettet og bruger de sociale medier, og hvordan man kan sikre ens

personlige information. Altså alt fra personlige oplysninger og billeder til de holdninger, man giver udtryk for. Alt sammen noget der via nettet kan bruges af andre – og misbruges. Opgaven er også at fungere som børnenes livliner på nettet. Med det sigter vi til, at børn og unge almindeligvis har stor tillid til biblioteket og til bibliotekarerne. Børn skal vide, at oplever de noget mærkeligt på nettet, kan de altid tale med biblioteket, for her ved vi, hvordan der kan hjælpes og eventuelt tages affære, hvis det er nødvendigt.

Tag fat i forældrene

Vi er bevidste om, at det ikke bare handler om at fortælle børnene om det, men i høj grad også om at tage kontakt til deres forældre. Vi mener, at bibliotekerne aktivt skal ind på dette felt. De skal bl.a. opfordre forældre til at følge deres børn (mere) på nettet. Og de skal aktivt tale med børnene om, hvad de laver, og hvor de færdes henne, og de skal forholde sig til det. For én ting er de fodaftryk, alle netaktiviteter afsætter, en anden er, hvem børnene kommer i kontakt med på og via nettet. Det handler kort fortalt om sikkerhed på nettet for børn.

Kompetencer og modeller

Du kan så spørge, om danske biblioteker

er klædt på til det? Mit bud er: Et langt stykke hen ad vejen – i hvert fald hos os i Aalborg. Men så alligevel ikke nok. Dét at bruge nettet er ikke ukendt for os, mange biblioteker italesætter ikke for alvor disse ting. Alle bruger dem jo, men langt fra alle er klar over konsekvenserne. Jeg synes, at vi generelt har for lidt kendskab til lovgivning o.l. på området. Derfor skubber vi i børne- og ungdomssektionen på for at få en vejledning op at stå. Konkret tager den afsæt i de ting, bibliotekerne allerede kan og tilbyder på området. Vi underviser i brug af internettet på mange niveauer og for mange målgrupper. Vi skal udvide den aktivitet, når det handler om børnene og de unge.

Og så skal forældrene kobles på, det kan ske på mange måder. For børn via bibliotekets klubber og andre aktiviteter. I forhold til deres forældre kunne vi overveje eftermiddags-/fyraftensmøder, hvor vi inviterer børn og forældre til at komme sammen og mødes om at bruge de sociale medier, om Facebooks 13 års regel, og hvorfor netfiltrering ifølge IFLA ikke er løsningen.

Dansk input efterlyses

Sidder man på et dansk bibliotek, hvor man allerede har erfaringer på dette felt, vil jeg derfor være meget glad for at få en mail om det – på kbt-kultur@aalborg.dk. Lige nu er processen dog først og fremmest at få mit og sektionens forslag videre i IFLA. Her har FAIFE nedsat en arbejdsgruppe, som netop har indkaldt input fra relevante sektioner i IFLA - og forventningen er p.t. en endelig version og en godkendelse senest på næste års IFLA.

/HN

FØRSTE ÅR MED IFLA

Aktuelt er *Kent Skov Andreasen* leder af en arbejdsgruppe for projekt-retningslinjer, inkl. omplacering af midler til projekter i IFLA-regi. Han deltager desuden i arbejdsgruppen for IFLAs internationale Leadership program, som netop blev skudt i gang under årets IFLA konference og monitorerede her workshops/dialogmøder mellem det nye lederhold og nøglepersoner/organisationer inden for bibliotekslobbyisme- og organisering for internationale og nationale biblioteksforeninger. Han deltager også i IFLAs E-lending-gruppe bl.a. med bidrag om den danske e-Reolen.dk.

Om sit første år med indflydelse på IFLA's virksomhed og som aktivt medlem af den internationale biblioteksorganisations styrelse fortæller *Kent Skov Andreasen* følgende:

“Jeg var jo så heldig at byde ind på og blive stemt ind i Professional Committee, IFLAs øverste faglige organ, ved konstitueringen sidste år. Sammen med det mere strategiske arbejde i GB giver det ‘kød’ på GB-arbejdet. På den måde er jeg både med i det besluttende led og får mulighed – og et medansvar – for at udfolde IFLA-strategierne og gøre dem (mere) operationelle. Jeg har i år været med til at fastsætte nye retningslinjer for overordnede beslutninger, aktuelt i år ved at flytte nogle af sektionernes penge fra administration til projekter og projektrelaterede udviklingsopgaver. Det er supervigtigt, at fagsektionerne m.v., som er de egentlige faglige garanter for, at der sker noget i IFLA, også får flere aktive midler at arbejde med i det løbende arbejde.

IFLA er en stor og kompliceret organisation at komme ind i med sine strategier, core activities, key initiatives og hovedfokusområder. Hertil kommer de specialiserede working groups, som laver analyser og oplæg om alt fra ophavsretsforhold, over e-lending, bevaringsprojekter- og standarder, internationale bibliografiske standarder(!) – alt sammen noget, som vi skal forholde os til.

Det er som at være ‘rigtig’ politiker, man skal være med til at træffe beslutninger om forhold, man ikke kender ud i alle detaljer. Min fordel er, at jeg har arbejdet i en Section Committee (Public Libraries) i flere år og har kendskab til både IFLAs strategier og arbejdsmåde.

Det har i øvrigt været en positiv overraskelse at se, hvor konkret og praktisk orienteret de andre i GB også er. Det betyder helt klart en del, at mindst halvdelen i det nye Governing Board, inkl. os tre fra de nordiske lande, svenske *Inga Lunden*, norske *Tone Moseid* og så mig selv kommer fra folkebiblioteker. Det er første gang i IFLAs historie, at de lokale biblioteker står så stærkt.

Tre af de store spørgsmål, vi arbejder med nu, vil alle få indflydelse på folkebibliotekerne – også de danske. Vi skal have et E-lending/e-books Think-paper op at stå, så bibliotekernes og forlagernes e-bogs diskussioner kommer videre. Der knokles fortsat med at sikre bibliotekerne verden over rimelige ‘exemptions and limitations’ omkring ophavsret i en digital kontekst. Og så drejer det sig om bibliotekernes placering og rolle i det internationale arbejde med information og viden det moderne informationsfund (WSIS) – et aspekt der også arbejdes med helt aktuelt i staten og kommunerne i DK.

Hellen Niegaard

HAR BIBLIOTEKARER BRUG FOR ETISKE REGLER?

Nyt redskab skal sikre klare og fælles linjer omkring danske biblioteksfolks job

Et sæt etiske regler, *International Codes of Ethics for Librarians and other Information Workers* for bibliotekarer/biblioteksmedarbejdere, er et af de håndfaste resultater fra årets IFLA konference. De er udarbejdet i et samarbejde med IFLA's FAIFE-gruppe (Free Access to Information and to Freedom of Expression) og IFLAs Governing Board (GB), den internationale biblioteksorganisations styrende organ.

Her er *Kent Skov Andreasen* med for Danmark, og *Danmarks Biblioteker* har bedt ham fortælle læserne, hvad der gør etiske retningslinjer relevante lige nu, og hvordan DB og danske biblioteker kan arbejde med dem.

Kent Skov Andreasen, i det daglige konst. stadsbibliotekar i Odense Kommune og medlem af Danmarks Biblioteksforenings repræsentantskab, ser flere grunde til at arbejde med etik nu:

“Spørgsmålet dukker jo op med mellemrum. Men jeg ser flere ting, som gør dem relevante lige nu.

Det er ikke længere alene bibliotekarer, der ud fra et nærmest genetisk fælles grundlag forvalter bibliotekernes håndtering af information og viden over for borgerne. Også kommunikationskonsulenter og andre typer af ‘informationsarbejdere’ (information workers or -specialists), der ikke har den samme eller en fælles biblioteksbaggrund, bidrager. Det giver anledning til at overveje at have et mere velbeskrevet grundlag at arbejde ud fra. Vi får i stigende omfang flere opgaver tillagt, der ligger tæt på eller reelt er myndighedsudøvende. Det rejser spørgsmål om, hvor langt man som bibliotekar eller biblioteksmedarbejder skal gå i forhold til den oprindelige kernerolle som ‘neutral’ medarbejder på borgerens præmisser. Og modsat det at være sagsbehandler, hvor man er kommunens forlængede arm over for borgeren.

Der er stadig – måske endda stigende – pres på bibliotekernes forvaltning af opgaven. “Banned books” i USA antager groteske højder, når en helt uskyldig børnebog – i øvrigt flere år efter udgivelsen – kræves fjernet fra hylderne af en borgergruppe. Eller når nogle politikere herhjemme anfægter, at en lovlig forening kan holde møde på Det Kongelige Bibliotek, som vi har set det for ikke længe siden.”

Hvad er hovedfokus i de etiske ‘regler’, og hvad vil de betyde for biblioteksbrugerne/bibliotekerne?

“De beskriver og definerer et fælles etisk og professionelt grundlag og etablerer et fælles værdigrundlag for professionen at arbejde ud fra i en tid, hvor kerneopgaven breddes ud til også at omfatte medborgercenteropgaver, borgerservice osv. ud over den traditionelle formidling af viden, information og oplevelser. Jeg kan ikke umiddelbart se, at det har en praktisk konsekvens for brugerne, udover at de skaber klarhed. De kan i enkelttilfælde være noget, vi henholder os til, hvis der opstår nogle ‘tilspidsede’ situationer. Hvilket nok mest sandsynligt vil kunne ske i forhold til politikere. Hvor bibliotekarer i egenskab af at være embedsmænd kan blive bedt om noget, man finder ‘grænseoverskridende’ – som i de nævnte eksempler ovenfor.

Hvordan tænker man sig, at de skal anvendes? Vil IFLA ‘holde øje’ med, at de anvendes og evt. påtale manglende brug af dem?

Det er endnu ikke diskuteret og derfor heller ikke besluttet. Jeg regner dog ikke med, at det er noget, nogen vil sanktionere - udover de aktiviteter, der i forvejen sker i IFLA-regi, fx i FAIFE. Måske kan der blive tale om at bede folk om at indrapportere tilfælde, hvis nogen mener at have været nødt til at anvende eller er blevet presset på de etiske værdisæt i praksis.

Hvordan mener du, reglerne skal promoveres i Danmarks, skal de oversættes til dansk?

“De bør i alle tilfælde oversættes og også gøres til genstand for en bredere debat og drøftelse. Først og fremmest i faget, men også i DB-regi. Politikerne skal også være bekendte med problemstillingerne. Både for professionen og for bibliotekerne generelt kan det være med til at brede perspektivet ud til den globale funktion, som bibliotekerne jo er med i med afsæt i det lokale.

Jeg ved, at Bibliotekarforbundet (BF) stiller sig kritisk til mere kategoriske dele af det etiske regelsæt. Og er enig i, at en “Code of ethics” aldrig kan eller skal efterleves bogstaveligt for alle bibliotekarer. Det vil give problemer for fx privatansatte, der selvfølgelig ikke af virksomhedshensyn kan efterleve et krav om open access eller transparens. Jeg vil hellere tale om et etisk ‘værdisæt’. Et redskab, som definerer et fælles grundlag at arbejde ud fra som bibliotekar og/eller ‘information worker’.

/HN

STATISTIK

– MULIGHEDER OG FALDGRUBER

I *Danmarks Biblioteker* nr. 5 er der et par artikler om biblioteksstatistik 2011, heraf er den ene en præsentation i tre dele af tal for udlån pr. indbygger, samt befolkningstal og udgifter pr. indbygger. En oversigt lavet for DB gennem mange år og baseret på den officielle biblioteksstatistik tidligere lavet af Styrelsen for Bibliotek og Medier (i dag Kulturstyrelsen) og nu lavet af Danmarks Statistik.

I de to første er anvendt tal for lån og fornyelser under ét. Det er desværre misvisende, idet andelen af egentlige udlån uden fornyelser af det samlede tal reelt varierer fra 25% til 91%. Tallet udlån uden fornyelser i forhold til indbyggertal giver således et meget andet billede. Yderpunkter: Herlev ligger (tabellen side 17) i toppen med 35,95 og Læsø tæt på bunden med 8,88 udlån pr. indbygger med fornyelser. Uden fornyelser er billedet meget forskelligt: Herlev med 9,05 og Læsø med 8,12. Og højdespringer er Odder med 13,26 udlån pr. indbygger – og Herlev er på en 23. plads. Man skal altså passe meget på med at udlede for meget af en ta-

bel. Jeg foreslår, at man fremover dropper den gamle præsentationsmodel, hvor udlån og fornyelser vises under et.

Nye statistikmuligheder

Det er nødvendigt at se nøje på tallene og deres forudsætninger. Med Danmarks Statistiks *Statistikbanken* er det blevet muligt for alle at bruge og lave kombinationer både direkte i Statistikbanken og ved at hente data over i et regneark og kombinere med andre kilder som f.eks. befolkningstal. Som det fremgår af ovenstående eksempel kan man komme til at give et forkert indtryk. Men det er muligt at finde andre sammenhænge og dermed belyse bibliotekerne og deres brug fra nye vinkler.

Bibliotekets gennemslagskraft

(se tabel)

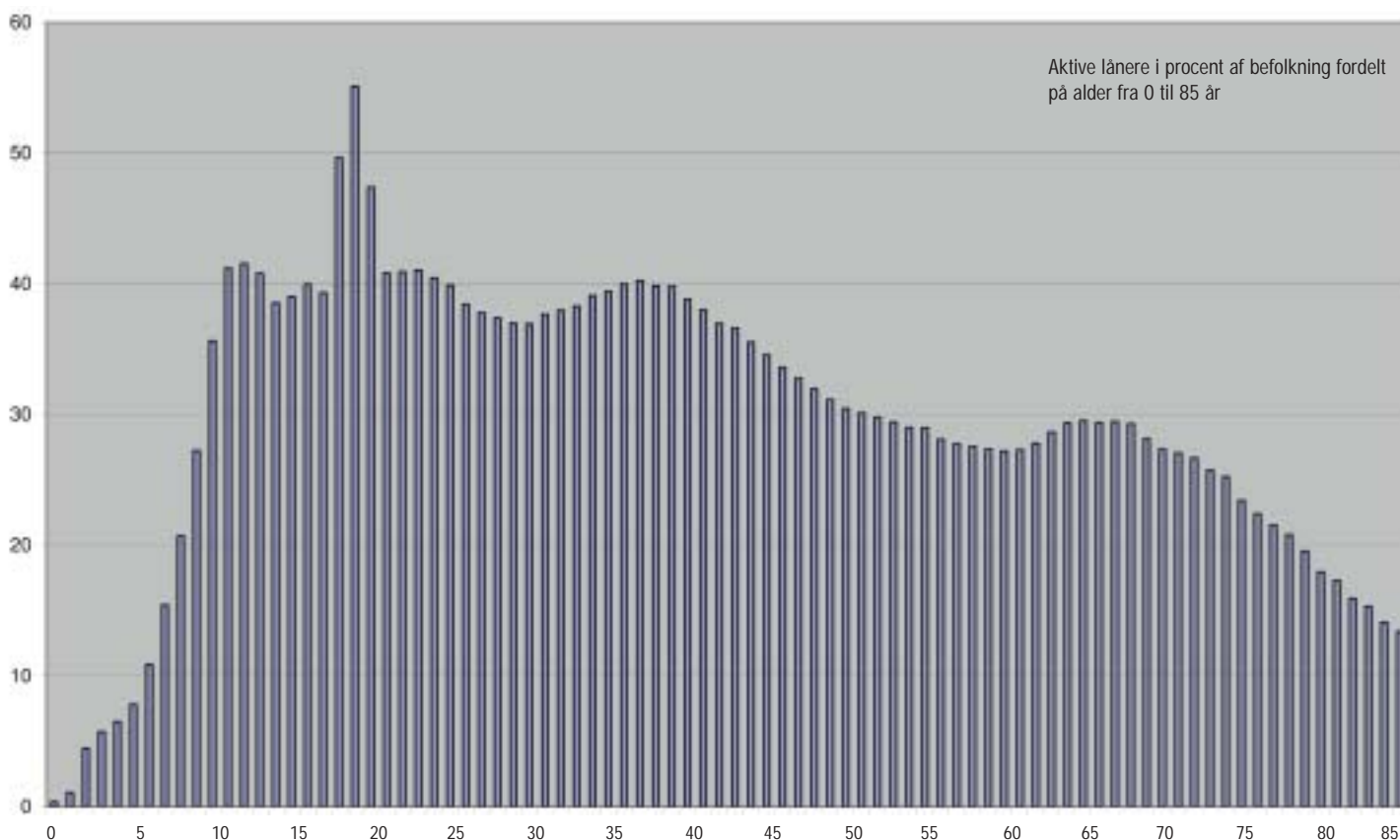
En af de ting, som er interessante, er naturligvis, hvilket gennemslag folkebibliotekerne har i befolkningen. Et andet nøgletal til dette er hvor mange, som er aktive benyttere af folkebibliotekerne. Her kan der tages udgangspunkt i antal aktive

lånere, det vil sige de lånere, som i 2011 har lånt, reserveret eller afleveret materiale. Det giver et lavere tal end antal benyttere, da man jo også kan være biblioteksbruger uden at låne en bog. Ved fordeling på kommuner er der tre højdespringere, hvor mellem 44 og 45% af befolkningstallet har benyttet biblioteket til et par kommuner med under 20%.

Udover hvad der præsenteres i Statistikbanken findes der yderligere detaljer. Her har jeg hentet aldersfordeling af de aktive lånere på landsplan og kombineret med befolkningstal. Det giver måske en lidt overraskende profil med de 19-årige som eneste årgang med over 50% aktive biblioteksbrugere i 2011. Og derudover to toppe med folk i midten af 30'erne og midten af 60'erne.

Så der er kommet nogle nye muligheder – både for at belyse bibliotekerne bedre og til at sløre billedet.

Leif Andresen,
chefkonsulent,
Kulturstyrelsen

NYT FÆLLES BIBLIOTEKSSYSTEM PÅ VEJ

94 kommuner har siden årsskiftet arbejdet sammen om udviklingen af et nyt fælles bibliotekssystem. Systemet kommer nu i udbud og varsler et teknologiskift på området, der giver folke- og skolebiblioteker langt større mulighed for selv at kunne præge den it-løsning, der er deres livsnerve

Forrige år tog en række biblioteker initiativ til et projekt om et nyt fælleskommunalt bibliotekssystem for folke- og skolebiblioteker. Hele 94 kommuner gik sammen om at konkurrenceudsætte de nuværende bibliotekssystemer, og i dag står kommunerne takket være fælles vilje og arbejdsindsats foran udbuddet af et system, der varsler nye tider. Ejerskabet ligger hos bibliotekerne selv, som har styret processen fra initiativ over kravspecificering til styring af den fremtidige udvikling, efter at systemet er gået i drift omkring årsskiftet 2013/2014.

Teknologiskifte og bedre ressourceudnyttelse

Det nye fælles bibliotekssystem bliver skabt ud fra bibliotekernes behov for en moderne og tidssvarende løsning. Systemet vil give kommunerne mulighed for at effektivisere ved at afløfte systemadministrationen i den enkelte kommune og samle driften i færre enheder.

Repræsentanter for de 94 kommuner har arbejdet sammen om at kravspecifisere det nye system og lagt grunden for et teknologiskift, hvor snitflader er baseret på åbne anerkendte standarder, der gør det

muligt sømløst at integrere til lokale og kommunale systemer og opgaver. Ud over at understøtte og bidrage til Danskernes Digitale Bibliotek skal systemet hæve standarden på en række områder betydeligt; bibliotekerne kan se frem til at få reduceret kompleksiteten (fx lettere vedligeholdelse og håndtering af regeljusteringer), introduceret nye standarder på området og understøttet muligheden for at etablere fælles processer, fx indkøb af materialer.

Nyt fællesskab mellem folke- og skolebiblioteker

Det nye bibliotekssystem skal understøtte både folke- som skolebibliotekernes behov og giver mulighed for systemfællesskab mellem skole- og folkebiblioteker i de ca. 50 % af kommunerne, som i dag anvender hvert deres bibliotekssystem. Det vil reducere licens- og driftsomkostningerne betydeligt, men en inddragelse af skolebibliotekerne i et systemfællesskab med folkebibliotekerne giver også mulighed for større integration og samarbejde mellem skole- og folkebiblioteker til gavn for slutbrugeren.

Både folke- og skolebiblioteker har delta-

get aktivt i at kravspecifisere systemet. Det understreger et længe eksisterende ønske fra mange kommuner om samdrift mellem folke- og skolebiblioteker og om at gå sammen i forhold til at få understøttet kerneopgaver, udvikling m.m., og dermed er kimen til en ny samarbejdsform lagt.

Målet

Den nye løsning skal sikre kommunerne lavere it-udgifter på bibliotekssystemområdet, bl.a. gennem en simpel prismodel baseret på indbyggere (ej på licenser), konsolideret serverdrift og reduceret systemadministration. Beregninger fra kommunernes it-fællesskab KOMBIT viser, at det nye fælles bibliotekssystem fremadrettet vil spare kommunerne 25-40 % årligt på landsplan på driften af systemet. Det nye system forventes klart ved indgangen til 2014.

Der afholdes i øvrigt landsdækkende infomøder om tilslutning til løsningen ultimo september. Følg med på www.kombit.dk/bibliotek.

Mia Valentiner,
Kombit

KOMBIT SET FRA AALBORG

Bibliotekschef *Bodil Have* fra Aalborg Bibliotekerne, hvis udviklingsafdeling har deltaget i den lange række af workshops, hvor Kombit-kravspecifikationen er blevet skabt, finder, der er behov for nye løsninger. Hun siger: "De seneste år har landets biblioteksledere fokuseret på at finde centrale løsninger, så de kan bruge deres ressourcer mere effektivt. Jeg tror på, at det nye fælles system har en rationale i forhold til både økonomi og ressourcer. I kommunerne bruger vi mange penge

på drift og udvikling af hvert vores bibliotekssystem, og mange ressourcer på systemadministration og drift. Det, synes jeg ikke nødvendigvis, er en kerneopgave for bibliotekerne. Vi skal hellere bruge vores ressourcer på formidling".

Bodil Have ser frem til, at Aalborg Bibliotekerne får et it-fremtidssikret og åbent system, hvor man selv kan præge udviklingen af fremover, sådan som hun mener, man gør med dette her. Det vil ifølge Bodil Have: "Især give fordele i de kommuner, der ikke i dag har et fælles bibliotekssystem, både i forhold til processer og arbejds gange", og Aalborgs bibliotekschef mener det er positivt, at "vi kan tage skridtet til et nyt system i fællesskab".

Elsbeth Tank, kendt aktør og debattør i dansk og svensk biblioteksverden, sagde i august sin stilling op som stadsbibliotekar i Malmø fra udgangen af september i år og planlægger nu at arbejde som selvstændig - 'fri agent', udviklingspartner og kulturel entreprenør.

I Malmø har hun i cirka fem år været chef for det internationalt kendte bibliotek og har sammen med medarbejdere og politikere arbejdet med at omstille den store sydsvenske kommunes biblioteker fra det 20. århundredes bogbaserede bibliotek til det 21. århundredes multifunktionelle bibliotek jf. tidligere indslag her i bladet. Ofte under stor mediebevågenhed og debat.

Danmarks Biblioteker bringer i den anledning et lille interview med den afgangende stadsbibliotekar

ELSEBETH PÅ N

Hvad har været den største opgave hhv. den største tilfredsstillelse i dine cirka fem år som chef for Malmø Stadsbibliotek?

Det første år i Malmø brugte jeg på at finde ind i det svenske kultur- og arbejdsliv og at formulere en ny overgribende strategi. Vision og strategi blev udviklet i et stort, inddragende samarbejde og var egentlig en ganske enkel proces, som ledte til begejstret godkendelse i Kulturudvalget.

I takt med at de strategiske ambitioner skulle realiseres, begyndte problemerne at tærne sig op. Især den del, der indebar ændrede arbejdsgange, gav store udfordringer. Det var planen at realisere strategien inden for den eksisterende budgetramme, og i bibliotekets ledelse tilvebragte vi det økonomiske råderum ved at nedbringe lønomkostninger.

Dét, og meget andet, gav intern utilfredshed og forandringsmodstand, som temmelig ufiltreret og i en stadig strøm blev omsat til spalteplass på Skånes toneangivende avis, *Sydsvenskan*. Jeg har aldrig forestillet mig, at jeg i rollen som stadsbibliotekar ville rydde så mange forsider; men det har været tilfældet i hele perioden, og det har givet usædvanligt svære betingelser for udviklingsarbejdet.

Til gengæld er det enormt glædeligt og meget tilfredsstillende, at vi er lykkedes med at virkeliggøre væsentlige dele af de strategiske ambitioner, at biblioteket har åbnet sig mod den verden, som findes i Malmø, og at mange både nye og gamle malmøboere har taget de nye muligheder til sig. Det gælder først og fremmest Malmø Lærcenter, International Forfatter-scene, Balagan – et nyt bibliotek udviklet for og med 9-12 årige og det digitale bibliotek.

Konsulentsprog og anderledes kultur

I en kommentar i dagbladet *Sydsvenskan* ved Elsebeth Tanks udmelding om at

H TANK YE VEJE

“ *Den mentale turn-around, der langt hen vejen er gennemført i og omkring danske folkebiblioteker, har ikke manifesteret sig tilsvarende i Sverige* ”

slutte nævnes forskellige udviklingsprojekter og kampagner, biblioteket har arbejdet med i hendes cheferperiode, som avisens analyse mener 'på godt og ondt har været meget intens' men også har omfattet flere efter avisens holdning gode ændringer. Om årsagerne til den heftige debat om bibliotekets udvikling i de fem år peger avisen bl.a. på brugen af konsulenter, og at det, avisen kalder konsulentprog, har rimet dårligt med folks følelser omkring biblioteket som sådan.

Om det siger Elsebeth Tank til *Danmarks Biblioteker*:

Jeg har selv været pennefører på de store dokumenter, som udgør de ramme- og retningsgivende grundlag for udviklingsarbejdet. Vi har faktisk ikke brugt konsulenter til strategiproceserne, og jeg synes ikke, jeg taler generalistisk konsulentprog, men det er da rigtigt, at jeg har suppleret min bibliotekariske grunduddannelse med en Master fra Copenhagen Business School, og at jeg bl.a. derfor har et ledelsesteoretisk fundament at bygge min praksis på. Fra min synsvinkel handler det om en ønskværdig professionalisering af ledelsen af de store biblioteker.

Sydsvenskans retorik og mange, efter min opfattelse, stærkt tendentiøse artikler har haft en uhyggelig stor indflydelse på ledelsesvilkårene for bibliotekets udvikling. Stort set fra min første arbejdsdag valgte avisen at sætte en kritisk, kulturkonservativ og til tider mistænkeliggørende agenda. Det har påvirket bibliotekets personale, lokale politikere såvel som avislæsere i bred almindelighed, og det har reduceret handlemulighederne.

For mig har det været til at holde ud af flere grunde. Politisk og forvaltningsmæssig opbakning har været essentiel, og så er der heldigvis mange positivt engagerede og kreative mennesker i personalet og en godt samarbejdet ledergruppe. Men der har også været hjælp fra anden hold, i og med at Malmø Stadsbibliotek er blevet genstand for forskningsprojekter i Sverige og DK. Eksempelvis forsvares en Ph.d.-afhandling om vilkår for udvikling inden for kulturområdet i al almindelighed på CBS det kommende efterår. I denne Ph.d. udgør stadsbiblioteket en meget stor case. Derfor har vi haft ledelsesteoretiske øjne på forløbet hele vejen igennem, og mine løbende samtaler med forskeren har været en god hjælp til at bevare en passende, analytisk distance.

Hvad skal man i det hele taget som dansker, der gerne vil arbejde på ledelsesplan i svenske biblioteker, være opmærksom på 'kulturmæssigt'?

Mens stereotypen om danskere siger, at vi er kontante og direkte, siger den, at svenskere er indirekte og derfor ofte utydelige. Der er selvfølgelig mange nuancer og undtagelser, men der er

også noget om snakken. Som dansker skal man vænne sig til, at processerne i offentlige organisationer er langsommere. I udgangspunktet skal alle delagtiggøres i det meste, det gør det svært at være spontan og iværksætteragtig. Jeg har gennem årene samlet en lang række ord fra svensk arbejdsliv, som har gjort særligt indtryk: "at være delagtigt" er et af de flittigt anvendte, "återkobling" et andet, som betyder, at vi hele tiden mødes for at justere f.eks. mellem chef og medarbejder. Man skal tage en god portion tålmodighed med sig over Øresund, og så i øvrigt sørge for at holde kursen, selvom det stormer.

Omvendt er der et stort potentiale i det faktum, at vi faktisk er forskellige og kan lære en masse af hinanden, at få det til at ske er den måske mest væsentlige ledelsesopgave, fordi det er her, man finder adgangen til organisationens fulde kapacitet. Det er ikke, fuldt ud, lykkedes i Malmø.

Hvilke udfordringer står svensk biblioteksvæsen over for lige nu sammenlignet med danske forhold?

Den mentale turn-around, der langt hen ad vejen er gennemført i og omkring danske folkebiblioteker, har ikke manifesteret sig tilsvarende i Sverige.

Det skyldes blandt andet, at Sverige har savnet et statsligt folkebiblioteksengagement, som kan måle sig med det danske. Daværende Styrelsen for Bibliotek og Medier har afgørende medvirket til at styrke det strategiske udviklingsarbejde i danske folkebiblioteker og har initieret og medfinansieret mange fælles projekter. Det har ført dynamik til hele området og givet ny indsigt og kapacitet til de deltagende biblioteker. Sverige mangler noget lignende, derfor handler den offentlige diskussion stadig om bibliotekernes forpligtelser i forhold til læsning og litteratur, hvilket i øvrigt også afspejles i et nyt bibliotekslovforslag, som p.t. er til offentlig høring. Svensk Biblioteksforening forsøger at drive udviklingen videre, man argumenterer bl.a. for udvikling af en national biblioteksstrategi, men Det Kongelige Bibliotek i Sverige, som for relativt nyligt blev national folkebiblioteksmyndighed, prioriterer ikke denne opgave.

Til gengæld har man valgt at prioritere udvikling af en svensk, national bibliotekskatalog (svarende til DanBib/Bibliotek.dk), og det er også enormt påkrævet at få denne katalog realiseret, så den modsvarer behovene hos såvel brugere som biblioteker. Der er mig bekendt endnu ingen fastsat deadline for projektet, som desværre er underfinansieret. Det er et stort problem.

Hellen Niegaard

Explore Europe's cultural collections

[Facebook](#)
[Twitter](#)
[LinkedIn](#)

EUROPEANA - ET VINDUE TIL EUROPAS KULTURARV

Hvad har en lydfil, et krucifiks i en flaske og et postkort fra Hitler til fælles? Internetportalen Europeana indsamler og deler ud af Europas kulturarv – til fri afbenyttelse for både biblioteker og borgere

Filosofien bag Europeana er enkel: Lad os gøre genstandene på Europas museer, biblioteker og arkiver tilgængelige på nettet, så borgere i alle lande kan få glæde af dem, personligt og professionelt. Resultatet er imponerende: Europeana kan i dag præsentere over 20 millioner digitaliserede bøger, malerier, fotografier, film og museumsgenstande.

Don't ask Google – ask Europeana

Idéen opstod omkring år 2000. En række europæiske nationalmuseer ville lave en søgebase, der kunne være alternativ til Google og – ikke mindst – overgå de kommercielle søgebaser i kvalitet og faglighed. Uanset om man søgte et berømt værk eller et mindre kendt objekt, så ville man knytte forbindelse til de originale kilder, så brugerne kunne være sikre på materialets ægthed.

I 2008 blev idéen realiseret under navnet Europeana, og omkring 1500 institutioner bidrager i dag til portalen. Det er etablerede navne som British Library i London, Rijksmuseum i Amsterdam og Louvre i Paris, der er repræsenteret side om side med mindre institutioner fra hele Europa.

Aha-oplevelsen

Europeana giver forskere, bibliotekarer,

museumsansatte og andre mulighed for at samle viden og samarbejde i et flersproget rum, hvor brugere kan deltage, bidrage og lade sig inspirere. Man kan lave tematiske søgninger i materialet, se digitale udstillinger fra de store museer – eller blot kaste sig ud i en nysgerrig søgning, man ikke ved, hvor ender.

Det er ikke kun professionelle, der kan bidrage til og få glæde af Europeana. En af grundtankerne er, at alle borgere i Europa kan bidrage og levere indhold. Endnu er kendskabet til Europeana ikke særlig udbredt, men mulighederne er mange.

Hitlers postkort

Aktuelt er der en stor indsamling i gang, der leverer indhold til en digital udstilling om første verdenskrig 1914-18, *Untold Stories of the First World War*. Biblioteker og museer i Europa – blandt andet Sønderborg Slot og Roskilde Bibliotek – står for roadshows, hvor privatpersoner inviteres til at dele deres samleobjekter fra 1. verdenskrig.

Indsamlingen fokuserer på familiehistorier som supplement til de nationale beretninger, der i anledning af 100 årsdagen bliver digitaliseret af nationale og statslige biblioteker. Og det er tankevækkende læsning. Blandt de fremkomne genstande er et postkort fra en ung "A. Hitler",

der til en regimentskammerat blandt andet skriver "Jeg er i øjeblikket i tandlægebehandling. Jeg vil i øvrigt melde mig frivilligt til felten øjeblikkeligt".

Skjulte skatte

Nogle genstande og emner er verdensberømte som Isaac Newtons værk *Philosophiæ naturalis principia mathematica*, der indeholder hans love om bevægelse. Der er tegninger af Leonardo da Vinci, Johannes Vermeers maleri af "Pige med perleøring" og emner, der omhandler Berlinmuren. Andre er mere skjulte skatte, der – måske, måske ikke – en dag vil blive opdaget. Se selv!

Pernille Carneiro Juel,
Roskilde Bibliotekerne

Fakta

Over 32 lande fra hele Europa bidrager løbende til udviklingen af Europeana. Organisatorisk hviler projektet på The Europeana Foundation, der har hovedsæde i Den Haag, Holland. Europeana finansieres af EU Kommissionen, lige som de enkelte lande også bidrager økonomisk.

Læs mere på <http://www.europeana.eu>

E-BOGS ELEFANTEN, JOHN IRVING OG MEGET ANDET

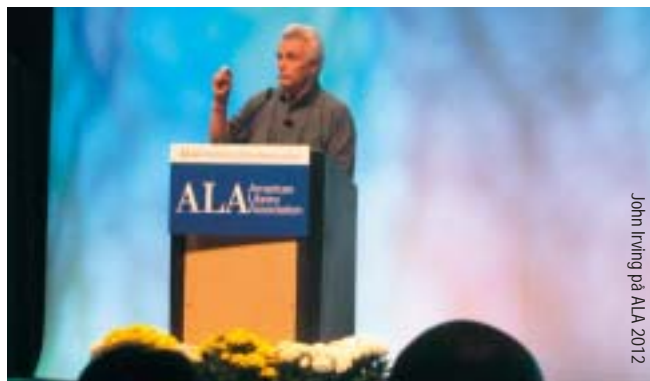
FRA ALA'S ÅRSKONGRES I ANAHEIM DEN 21.- 26. JUNI

ALA, den amerikanske biblioteksforening, valgte i år at åbne den store (25.000 delegater) kongres med et vigtigt indlæg om internettet og privatlivet. Som ekspert, når det angår privatlivets fred, mener internet- og politisk ekspert og forfatter, *Rebecca MacKinnon*, at teknologi bør udnyttes til at støtte netbrugeres rettigheder og friheder over hele verden. En opfattelse biblioteker og bibliotekarer kæmper for at opretholde hver dag i USA. Hun har skrevet *Consent of the Networked - the world wide struggle for internet freedom*. Fremragende indlæg i debatten om begrænsninger og udfordringer, når bl.a. myndigheder og privat kapital begrænser og dele af nettet censureres, enten af politiske grunde eller af økonomiske årsager.

“E-book Elephant is in the Room”

Når e-bøger nu kommer og kommer – efterhånden også i Danmark, skal vi se det i øjnene og finde løsninger for biblioteksbrug. Der skal laves strategier og budgetter, der tager højde for situationen i USA og på vore breddegrader. Jeg ledte efter relevante forretningsmodeller i dagens foredrag her til ALAs annual conference, men fandt dem ikke rigtig.

Jeg gik på opdagelse hos udstillerne og spurgte om økonomimodeller. Her var det gennemgående svar, at udgiverne var omdrejningspunktet. En stykpris på 25 dollars blev nævnt, men det svævede lidt i det uvisse om brugen af bogen. Nogle var kun formidlere for forlagene, og det, der blev solgt, deltes mellem udbydere og udgivere - men ikke lige over - og så var det udgivernes opgave at dække forfatterne. Med hensyn til bibliotekerne var mængde og størrelse af lånere i fokus - uden at jeg fandt en meget relevant model.

Årsmøde med litteraturoplevelser

Heldigvis var der også tid til at høre om stor amerikansk litteratur. Lørdag den 23. juni indtog en af USA's bedstsælgende forfattere, *John Irving*, den store scene med en diskussion af hans nyeste (den 13.) roman *In One Person* om en forfatterspire og hans kamp med egen seksualitet. Irvings romaner læses også flittigt herhjemme, og han er ikke mindst kendt for *Verden ifølge Garp* og *Æblemostreglementet*. En meget populær forfatter, som lige fra starten af sit indlæg går til stregen i sin beskrivelse af især homoseksuelle som en mindre gruppe - han bruger sin status på egne og andre mindretalsgruppers vegne til at tale deres sag. Frækt og dejligt amerikansk, fordi de ikke er berøringsangste, når de er på denne talerstol. Jeg spekulerer på - kunne vi også have den type indslag på DBs årsmøder?

Vagn Ytte Larsen (A)
Formand Danmarks Biblioteksforening

Sidder i flyet og tænker

Den store engel med de sølvgrå vinger
Er på vej
Til en endnu større engel
Beskidt, fantastisk, fattig, hamrende rig
Fra Hollywood til mobil-homes
Stor sol meget støv
Et fodtryk som bliver
Og et som støver væk

Vi satte forskellige aftryk
De 6 dage i Anaheim
De 30.000 bib'er og mig
Litteratur og teknik
Bøger og digitalisering
Musik i lange baner
Og alt hentet fra skyen
Næsten
Nogen må ha' anbragt det
Sådan da

Alle sidder med næsen mod skærm og ikke i sky
Og har nok i deres egen skyforbindelse
Sikke en verden
Når vores ønsker om at sidde på en sky
Går i opfyldelse
Så er det også galt
Dejligt, at der trods alt er jordforbindelse
Fødderne er solidt plantet på Anaheim conventioncenter
Next door til Disney
Inspirationen fra sessioner var overvældende
Og mangfoldig

Min blog blev brugt
Blev den også læst?
sådan er det i det store land
spændvidden er stor
Fleksibiliteten større
Evnen og viljen er til sejr
Jeg tror på folkebibliotekets fremtid
Også i USA.

Vagn Ytte Larsen

AARHUS KULTURBY 2017!

Det har været en virkelig svær beslutning, lød det fra *Manfred Gaulhofer*, formand for Den internationale Kulturstadsjury, da han ønskede Aarhus Kommune tillykke ved bekendtgørelsen. I sidste ende fandt flertallet af juryen Aarhus' bud på Kulturby 2017 "a little bit more convincing". Her tænkte Gaulhofer – ifølge *Anne Bech-Nielsen* fra dagbladet *Politiken* dagen efter offentliggørelsen den 25. august 2012 – på Aarhus' i forvejen meget stærke kulturprofil og infrastruktur.

Både Aarhus og Sønderborg har lagt al energi ind i et par spændende og fremtidsrettede kulturbybud. På bibliotekssiden arbejder begge kommuner således med helt nye hovedbiblioteksbyggerier og -koncepter. Begge i relation til nye partnerskaber som, når de er ført ud i livet, uden tvivl vil vække interesse ikke alene herhjemme, men også internationalt. *Danmarks Biblioteker* vil naturligvis fortsat rapportere om byggerierne både i Sønderborg og Aarhus.

Tillykke til Aarhus.

/HN

Mindeord om Jens Steen Andersen

ET BRÆNDENDE BIBLIOTEKSENGAGEMENT SLUKKET

Fra år 2000 åbnedes for ansættelse af ikke-bibliotekarere som ledere af kommunernes folkebiblioteker med den dengang nye *Lov om biblioteksvirksomhed* (§3.3). Den lov, som med sin ligestilling af fysiske og digitale materialer, lagde grunden til det 21. århundredes folkebibliotek. *Jens Steen Andersen* var med sin baggrund som cand.scient.adm. fra RUC en af de få, der siden har taget den bold op og spillet den med stort talent. Københavns Kommune udpegede i

foråret 2012 Jens Steen Andersen til ny leder af Københavns Hovedbibliotek fra den 1. juni, og hans opgaveområde kom også til at omfatte opgaven som biblioteksfaglig chef for Københavns Biblioteker i øvrigt. Han kom fra et job som administrationschef i Drift og Koordinering i kommunens Kultur- og Fritidsforvaltning.

Personligt mødte jeg første gang Jens Steen Andersen, da han som nyansat i Kultur- og Fritidsforvaltningen interesseret mødte op til et udviklingsseminar om 'Byens Hus' i 2003. Københavns store projekt for et metropolbibliotek til hovedstaden, et nybyggeri i topklasse med placering på Scala-grunden eller anden lige så central plads. Siden har jeg flere gange haft lejlighed til at opleve, hvordan han brændte og havde forståelse for transformationen af det traditionelle bibliotek til fremtidens moderne kombinerede fysiske og digitale folkebibliotek. Som nævnt i *Per Dabelstens* nekrolog den 5. august i dagbladet *Politiken* 'erkendte Jens Steen Andersen på et meget tidligt tidspunkt, at bøger ikke kun skal læses på print, men at de nye elektroniske medier i allerhøjeste grad skal tages i brug for at imødekomme og betjene borgerne bedst muligt i dag'.

Skønt metropolprojektet er lagt på is under nuværende overborgmester *Frank Jensen*, er det ikke mindst ved en ihærdig indsats fra Jens Steen Andersens side alli-

gevel lykkedes at trække et af brugerne stærkt efterspurgt ombygnings- og renoveringsprojekt af hovedbiblioteket i Krystalgade i gang, om end i faser.

Bid for bid er hovedbibliotekets trange og u hensigtsmæssige pladsforhold i det tidligere Daells Bolighus blevet forbedret. Og så sent som i år lykkedes det at skrabe endnu en millionbevilling til yderligere en fase i hus.

De flere tusinde daglige biblioteksbrugere af Københavns Hovedbibliotek har meget at takke Jens Steen Andersen for. Hans store engagement og entusiasme lige til det allersidste, trods et ubønhørligt sygdomsforløb, smittede af på hovedbibliotekets travle medarbejdere. Man må håbe, de fortsat vil holde fanen højt og sammen med kommunens fremsynede politikere sikre borgerne det kvalitetsbibliotek Jens Steen Andersen gik efter.

Jens Steen Andersen døde 53 år gammel den 31. juli i år.

Hellen Niegaard
Foto: Lars André

“Med Birkelund på forperronen”, lød titlen på et festskrift, Palle Birkelund modtog på 60-årsdagen i 1972. Arne Ungermanns tegning er hentet fra skriftets forside. Ved Birkelunds fratrædelse som rigsbibliotekar 10 år senere modtog han yderligere et festskrift: “Levende biblioteker”, hed det.

Mindeord om Palle Birkelund

SAMHØRIGHEDEN MELLEM DE TO BIBLIOTEKSSEKTORER VAR FOR RIGS-PALLE EN MÆRKESAG

Mere end nogen anden person har Birkelund bidraget til skabelsen af enheden i dansk biblioteksvæsen og åbnet de videnskabelige og faglige bibliotekers verden for politikere, folkebibliotekarer og offentligheden. Som disse bibliotekers førstemand har han stedse været en ivrig talsmand for et så intimt og integreret samarbejde som muligt med folkebibliotekerne.

Sådan lød Danmarks Biblioteksforenings formand *Ralph Lys-holt Hansens* honnørsord om rigsbibliotekar Palle Birkelund i begyndelsen af 70'erne. Og godt nok faldt salutten 7-8 år før forskningsbibliotekerne og deres medarbejdere brød med DB og dannede deres egen forening, Danmarks Forskningsbiblioteksforening, hvor Birkelund efter i 20 år at have været næstformand for DB blev den nye forenings første formand. Men også mange andre har vidnet om, hvordan Birkelund som leder af Rigsbibliotekarembetet – de danske forskningsbibliotekers centralorgan – og Det Kongelige Bibliotek (1952-78) og som formand for eller medlem af talrige komiteer, udvalg og råd har draget en lanse for det samarbejdende bibliotekssystem. For fælles løsninger og strategier. Ofte i et nært samspil med de to andre, nogenlunde jævnaldrende, topembedsmænd i bibliotekssektoren; biblioteksdirektør *Erik Allerslev Jensen*, Biblioteks-

tilsynet, og rektor *Preben Kirkegaard*, Danmarks Biblioteksskole. Og ligesom dem var også Rigs-Palle en fremsynet og højt værdsat aktør på den nordiske og internationale biblioteks-scene.

I videreudviklingen af KB og forskningsbibliotekssektoren gik Birkelund ligeledes kraftfuldt i spidsen, når det gjaldt teknologisk modernisering og indførelse af mere rationelle arbejdsgange. Ligesom han slog til lyd for en langt mere offensiv formidling og tilgængeliggørelse af samlingerne. Samtidig med at han som bestyrer af KB og embedet praktiserede lederskab med et menneskeligt ansigt.

Til Rigs-Palles fortjenester hører bestemt også, at han uforfærdet og skarp i mælet, men også med befriende lune over for politikerne påtalte – bl.a. i sine beretninger på DBs årsmøder – når de kortsigtede salamitekniske besparelser gik så meget over gevind, at kvaliteten og fremdriften i bibliotekernes indsats risikerede at gå fløjten. Heller ikke i den henseende gjorde lærersønnen fra Nimtofte og landets længst residerende rigsbibliotekar en røverkule af sit uortodokse kulturradikale hjerte.

Palle Birkelund døde den 18. juni i år. Han blev 100 år.

PER NYENG

THE REV

Ny service til pre-teens og teenaget i flotte facader men i helhedge selv, gerne 'nørderne' som er

“Libraries for Young People: Breaking through Boundaries” var overskriften da *Anine Kaas* og *Anne Marie Jensen* fra BØFA's bestyrelse deltog i en IFLA forkonference i august i Joensuu, Finland.

Her præsenteres de tre mest aktuelle foredrag set i forhold til danske biblioteker og debatten om fremtidens biblioteker for børn og unge. Alle oplæg handler om biblioteksbetjening til pre-teens og teenagerne

Under overskriften “Boundaries between childhood, adolescence, adulthood” fortalte *Amanda Stenberg* om bibliotek *Tio-Tretton* i Stockholms centrum. Biblioteket henvender sig til de 10-13 årige. Der er simpelthen adgang forbudt for yngre børn og personer over 13 år! En forfriskende tankegang, der også ses elementer af hos danske børnebiblioteker, dog ikke så konsekvent.

Eksklusivitet gi'r gennemslagskraft

Det helt centrale her, ønsket om at fremme de kreative sider hos børn og unge i aldersgruppen samt frigøre sig fra fordomme om hudfarve og kulturel baggrund, kommer til udtryk i stedets aktiviteter. Biblioteket i *Kulturhuset* på Sergels Torv har køkken, teater, mange læseområder og et musikstudie tilknyttet. Børnene kan frit bruge alle faciliteter og få hjælp. Hvis de ønsker det. Personalet arbejder netop ud fra en målsætning om at åbne op for dialog blandt børn og unge – uanset hudfarve og baggrund. Noget der også afspejler sig i de seks personalers faglige sammensætning – alle kommer med en baggrund indenfor kreative fag og kun én er uddannet bibliotekar. Da *Tio-Tretton* åbnede var forventningen, at først og fremmest de mange aktiviteter ville tiltrække de unge, men her tog man fejl. Det er *kombinationen* af stedets indretning og af personalets tilgang til børnene, der er attraktionen, og som skaber en god stemning og dialog parterne imellem.

TioTretton går 'all-in' for alderskonceptet og udelukker dermed nogen. Det skal man ifølge *Stenberg* ikke være bange for men lade os inspirere af. For der findes jo masser af andre tilbud til de 'udelukke-

de'. Og det er, som ethvert bibliotek ved, svært at favne alle. *TioTretton* har valgt at satse helhjetet på én målgruppe – og det virker!

The geography of YES

En anden oplægsholder, som tog os alle med storm, var *Leonee Derr* fra *City Library* of Melbourne, Australia med oplægget “The Geography of Yes”. Hun spurgte: Indretter bibliotekerne sig reelt efter de unge og giver dem et sted, de ønsker at besøge og hænge ud?

Hun har fået en stor pulje penge til at rejse verden rundt og se på biblioteker for børn og unge, og ser på alt fra arkitektur, formidling af materialer, bibliotekets indretning til de services og aktivitetstilbud, der tilbydes unge. Og det er overraskende, hvad der betyder noget.

Oftest støder hun desuden ind i modsætninger, såsom at der er masser af studiepladser og frit internet, men bliver de unge sultne efter at have siddet længe over studierne, må de gå ud af biblioteket for at købe mad og drikke. Unge vil faktisk gerne bruge bibliotekerne og tilbuddene, men finder café-er med internet adgang, hvor de unge er åbenlyst velkomne med både computere, bøger og får lov til at sidde i lang tid over mad og en kop kaffe eller to – lettere at gå til. Og sidst, men ikke mindst viste hendes tur også, at unge sætter stor pris på et fagligt velfunderet personale, som er imødekommende, og som man kan spørge om hvad som helst. De unge ved godt, at bibliotekarne er fagligt veluddannede og kan hjælpe dem i deres informationssøgning.

*Leonee Derr*s rundtur bl.a. til USA har på den måde ført til to 'filosofier', hun arbejder videre med. Dels filosofien om at de unge skal have et sted at være – et sted kun for dem! Dels dét at de unge brugere

VENGE OF THE NERDS

gere: Tænk modigt, tænk i udvalgte målgrupper og tænk ikke så meget, god service (ikke bare vejledning men også mad). Og inddrag de udmestre i at række ud og mobilisere

først og fremmest ser på indholdet, og på om biblioteket kan tilbyde noget, der passer til deres behov. De er mindre optagede af flotte bygninger.

Det afgørende indput

Et oplæg som virkelig satte tankerne i gang hos mange af os, og Leonee blev bestormet bagefter, da mange ønskede at høre mere om hendes turne. Sammenlignet med danske forhold må vi erkende, at vel er de unge med tiden blevet accepteret som målgruppe nogle steder mere end andre. Vi finder os også ofte selv i dilemmaer som madspørgsmålet, som alle kan forstå er usmart og enormt irriterende. Alle hæftede sig også ved de unges holdning til selve biblioteksbygningen. Det er virkelig godt at høre, at det ikke er udseendet, det kommer an på men derimod indholdet. Danske biblioteker og kommuner skal nok tænke meget mere over, hvad man putter ind i de flotte huse og på studiepladser, hvor man kan sidde i fred og andre, hvor man sidder sammen. Hyggelige siddepladser, der indbyder til fordybelse i en god bog, musik eller et andet medie samt frit internet. Samt adgang til et imødekommende og fagligt dygtigt personale, som elsker deres arbejde og brænder for at hjælpe de unge med informationssøgning og tips til at gå opdagelse i alle de ting, bibliotekerne nu kan og skal tilbyde i dag.

Popkulturen i fokus

Vi havde også fornøjelsen af norske "Popcult - the revenge of the nerd library" med norske *Stig Elvis Fuerset* fra Buskerud Centralbibliotek, Drammen. Deres Popcult-bibliotek fra 2007 har valgt at have fokus på al popkultur og vil gerne være noget for alle popkultur-interessererede og nørder.

Det har dog været noget af en sej proces at finde ud af, hvad der virker og ikke gør. Én ting stod hurtigt klart: biblioteket måtte blive bedre til at brande sig selv, da det ikke var tydeligt nok, hvad Pop-cult var. Til det inviterede man tre unge til at lave et logo. Her var der selvfølgelig tale om at fokusere på en særlig aldersgruppe og dermed udelukke andre, men ellers tænker biblioteket ikke for meget på alder. Man vil hellere fokusere på selve indholdet (i form af alle slags materialer) og aktiviteterne i stedet for på, hvilke aldre man henvender sig til. Biblioteket har haft stor succes med spille-aftener og åbent til kl. 2 om natten. De har bl.a. også haft fokus på vampyrer med vampyraftener og haft en manga-aften.

I forhold til at nå ud og lave pr for bibliotekets aktiviteter arbejder man sammen med 'nørderne'. Unge, der er hook'ed på særlige pop-emner o.l., er ofte super gode til at formulere og sprede budskabet om aktiviteter for netop dem som gruppe.

■ Lektien fra konferencens oplæg og mål om at bryde gennem barriererne i betjeningen til børn og unge er klar: Tænk mere målrettet - alle kan og skal ikke nås på én gang, da brugerne er meget forskellige. Arbejd med helhedstænkning omkring indretning og vejledning. Og inddrag de unge både i udformning af service og rum, og ikke mindst i spredning af kendskabet til bibliotekets aktiviteter og service.

Stemningen var god og forventningsfuld: ikke kun vi, men alle sad tilbage med lyst og glæde til at vende hjem og gå i gang med arbejdet - med nye briller på.

Anine Kaas og Anne Marie Jensen,
BØFA's Bestyrelse
(Børnebibliotekarernes Faggruppe)
Foto: TioTretton & Popcult

Nu 10 easy.T!NG kunder

Responsive design
danMARC2 easy.T!NG
SLAGELSE BIBLIOTEKERNE
easyWeb Peter Rodenberg - pr@inlead.dk
Brugerundersøgelse FAXE BIBLIOTEK
HERLEV-BIBLIOTEKERNE BOXEN WEBDESIGN
Tel.: +45 70 20 12 20 INLEAD
BRØNDBY BIBLIOTEKERNE RINGSTED BIBLIOTEK Drupal
easyScreen WEBSITE emailKanon DK5
Databrønd TÅRNBY BIBLIOTEK
Carsten Dibbern - cd@inlead.dk
ALLERØD BIBLIOTEK BPI (BIBLIOTEKS PRODUCERET INDHOLD)
DBC LEMVIG BIBLIOTEK VEJLE BIBLIOTEKERNE
HALSNÆS BIBLIOTEKERNE WagnerGUIDE
easyMobil CMS Inlead.dk
ISHØJ BIBLIOTEK

FÅ DE SENESTE BIBLIOTEKSNYHEDER DIREKTE I DIN MAILBOX

Tegn abonnement på "Aviserne skriver" på www.db.dk.

Det er gratis, og de kommer hver uge!